

Revisjon av kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger

Utredning fra utvalg for en helhetlig gjennomgang av kompetanse- og kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger

Til Kirkerådets direktør:

Utvalg for helhetlig gjennomgang av kompetanse- og kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger leverer med dette sin utredning.

Oslo 26. juni 2020

Ingeborg Mongstad-Kvammen

Hilde Brekke Møller

Sivert Angel

Inger-Lise Ulsrud

Ole Kristian Kogstad

Eldbjørg Leinebø Ekre

Martin Stærk

Halvor Nordhaug

Martin-Oskar Enstad

Jørund Østland Midttun

sekretær

Innhold

1. Sammen drag	7
1.1. Dagens kvalifikasjonskrav	7
1.2. Veien til vigsling.....	10
1.3. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav	10
2. Presentasjon av mandatet og gruppen.....	12
2.1. Bakgrunn.....	12
2.2. Mandat og oppnevning	13
3. Historisk gjennomgang og dagens kvalifikasjonskrav	14
3.1. Prest.....	14
3.1.1. Alminnelige vilkår	14
3.1.2. Godkjenning av personer uten cand.theol.-grad	15
3.1.3. Erfaringer med ordningen med alternative kvalifikasjonskrav 2000-2019	18
3.2. Øvrige vigslede	20
3.2.1. Alternativ kompetanse	21
3.2.2. Diakoner	23
3.2.3. Kateketer	24
3.2.4. Kantorer.....	27
3.3. Autoriseringer	27
3.3.1. Betydning og fremtidig praksis.....	28
3.4. Unntaksordninger	28
3.4.1. Prestetjeneste på fullmakt (prestevikarer)	29
3.4.2. Kvalifikasjonskrav og vigsling.....	30
3.5. Kvalifikasjonskrav i noen sammenlignbare kirker.....	31
3.5.1. Danmark.....	31
3.5.2. Finland.....	32
3.5.3. Sverige	33
3.5.4. Church of England.....	35
4. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav.....	36
4.1. Innledning	36
4.2. Kvalifikasjonskrav prest.....	37
4.2.1. Normal kompetanse	38
4.2.2. Alternativ kompetanse	38
4.1.3. Særlige kvalifikasjoner	41
4.1.4. Utenlandske prester	43

4.1.5. Prester fra andre kirkesamfunn i Norge	43
4.3. kvalifikasjonskrav for diakon.....	44
4.4. Kvalifikasjonskrav for kateket	45
4.5. Kvalifikasjonskrav for kantor.....	47
4.6. Overganger	48
5. Forslag til revidert regelverk.....	49
5.1. Prest.....	49
5.2. Kateket.....	50
5.3. Diakon	50
5.4. Kantor.....	51

1. Sammendrag

Kirkerådet vedtok i januar 2019 å gi direktøren i oppdrag å nedsette et utvalg som kunne gjennomgå kvalifikasjonskravene for de stillingskategoriene som Kirkemøtet har vedtatt tjenesteordning for, det vil si prest, kateket, diakon og kantor. Kirkerådet vedtok også et mandat for utvalget.

Utvalget ble satt sammen av representanter for de ulike utdanningsinstitusjonene som utdanner de berørte stillingskategoriene, samt representanter for arbeidsgiverne og en representant for arbeidstakerne.

Utgangspunktet for arbeidet er et behov for justeringer i kvalifikasjonskravene for alle de kirkelige stillingene i lys av den generelle utviklingen i kirken og i samfunnet for øvrig. Det gjelder ikke minst utviklingen innen academia, med en mer utviklet ordning for vurdering av realkompetanse. Behovet for økt rekruttering til kirkelige stillinger er også en faktor som tilsier en gjennomgang av ordningene. Det er videre et visst behov for samordning av kravene for prester og for de øvrige gruppene. For prester er det også et særlig behov for en gjennomgang av evalueringsnemndas rolle og praksis. Evalueringsnemnda har nå virket siden 2000, og det har vært nødvendig med en grunnleggende gjennomgang av premissene for nemnda i lys av praksis gjennom denne perioden.

1.1. Dagens kvalifikasjonskrav

1.1.1. Prester

For prester er kvalifikasjonskravene i dag regulert i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Denne var tidligere fastsatt av departementet, og ble bekreftet av Kirkemøtet i 2016. I dag er det normale utdanningskravet for prest profesjonsstudiet i teologi, med tittelen cand.theol. Dette studiet har integrert praktisk-teologisk utdanning og tilsvarer 360 studiepoeng (seks års studier). Cand.theol. er også betegnelsen på den tidligere embetseksamen i teologi. Her kommer praktisk-teologisk utdanning i tillegg.

Godkjenning av alternative kvalifikasjonskrav for å bli prest skjer etter søknad til Den norske kirkes evalueringsnemnd. Det kan søkes på to grunnlag. Enten annen tilsvarende kompetanse (forskriftens § 5). Kravet er da utdanning på mastergradsnivå «med en innholdsprofil som er eller søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestatjenesten». Videre må søkeren som en del av eller i tillegg til graden ha en faglig fordypning i teologi tilsvarende 80 studiepoeng. Søkeren må også ha fylt 35 år. Vedkommende blir deretter innkalt til å møte evalueringsnemnda, som gjør en skjønnsmessig vurdering av utdanningens relevans og om vedkommende «ikke finnes personlig uegnet til prestatjeneste»

Alternativt kan det søkes om godkjenning på grunnlag av særlige kvalifikasjoner (forskriftens § 6). Det kan skje «dersom det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop.» Kandidaten «må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestatjeneste» og «det må foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.» Det er underforstått at dette behovet gjelder Den norske kirke som helhet. Mangel på prester i bestemte distrikt regnes ikke som et særlig kirkelig behov. Utover dette er det ingen formelle krav til kompetanse, og evalueringsnemnda foretar en

skjønnsmessig vurdering av biskopens søknad, på bakgrunn av en samtale med vedkommende.

Erfaringene med evalueringsnemndas praksis gjennom 20 år har vist at det er flere utfordringer knytte til dagens regelverk. Det gjelder særlig forvaltningen av § 6 om særlige kvalifikasjoner. Reglene gir på den ene siden svært sterke signaler om en restriktiv linje for godkjenning. På den annen side er de uten formelle krav. Dermed er det en krevende skjønnsvurdering for evalueringsnemnda. Et uttrykk for dette er at vedtakene i evalueringsnemnda i betydelig grad er gitt under dissens for disse søkerne.

1.1.2. Øvrige profesjoner

De øvrige profesjonene har kvalifikasjonskravene nedfelt i tjenesteordningene. Disse ble første gang vedtatt av Kirkemøtet i 1996. Kvalifikasjonskravene ble revidert i 2004 i forbindelse med kvalitetsreformen. For disse profesjonene er det en litt mer detaljert beskrivelse enn for prester av hva utdanningene skal inneholde. For kateket og diakon er kravet i utgangspunktet mastergrad. For *kateketers* del skal graden ha en relevant fordypning og ellers inneholde en viss mengde kristendomskunnskap og pedagogikk samt praktisk-kirkelige fag med veiledet praksis. *Diakoner* bygger sin master på en fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller minst tre år pedagogisk utdanning. For *kantor* er kravet fireårig bachelor i kirkemusikk eller treårig bachelor med tillegg i musikk, kristendomskunnskap, kirkefag, pedagogikk eller tilsvarende.

For alle disse tre profesjonene gjelder det at Kirkerådet kan godkjenne utdanningen til personer «med annen faglig jevngod og relevant utdanning/praksis». Kirkerådet har presisert hvordan denne bestemmelsen blir tolket, og i realiteten er ikke forskjellen til de alminnelige kravene veldig stor. Det henger sammen med manglende redskaper til å vurdere realkompetanse samt formelle utdanningskrav knyttet til lønnsavtaler. For kateketer og diakoner må det foreligge en relevant mastergrad samt i eller utenfor graden relevante fordypningsemner. For kantorer gjelder at de må ha fireårig bachelorgrad i musikk og i eller utenfor graden relevante fordypningsemner. Godkjenningen skjer administrativt i Kirkerådet.

Kirkemøtet og Kirkerådet har ved flere anledninger etterlyst en nærmere vurdering om en større mulighet for å godkjenne alternativ kompetanse for disse gruppene, men det har så langt ikke ført frem. Særlig har det vist seg vanskelig å tilkjenne kompetanse på grunnlag av erfaring, når denne skal vurderes uavhengig av universitets- og høyskolesystemet.

Innenfor kirkelig undervisning har utvalget også sett på stillingskategorien menighetspedagog. Kirkemøtet i 2015 vedtok også kvalifikasjonskrav for denne kategorien, men forholdet mellom kateket og menighetspedagog er i dag noe uklar. Utvalget ser det som utenfor sitt mandat å vurdere dette, men oppfordrer til at forholdet mellom de ulike tjenestekategorier innen kirkelige undervisning utredes nærmere.

1.1.3. Autoriseringer

Alle de fire profesjonene er lovbestemte stillinger, dvs at kvalifikasjonskravene til stillingene er bestemt av lov eller forskrift. Dermed kommer de inn under EU's yrkeskvalifikasjonsdirektiv, som trådte i kraft i 2005, og som sikrer at en som er

kvalifisert for en stilling i ett EU- eller EØS-land skal kunne inneha tilsvarende stillinger i alle land innenfor EØS-området. Som en konsekvens av dette fastsatte departementet i 2005 en forskrift som fastsetter at ordinerte prester i evangelisk-lutherske kirker i EØS-området kan autoriseres som prester i Den norske kirke. Kirkemøtet vedtok på samme tid tilsvarende forskrifter for de øvrige profesjonene. Det er Kirkerådet som er gitt myndighet til å autorisere disse.

Etter at ny tros- og livssynslov trer i kraft fra nyttår 2021, er det usikkert om yrkeskvalifikasjonsdirektivet fortsatt gjelder for stillinger i Den norske kirke. Kirkerådet er i ferd med å utrede dette.

1.1.4. Unntaksordninger

Mangel på kvalifiserte kandidater til vigslende stillinger medfører at kirken har innført ulike unntaksordninger for de forskjellige profesjonene. For prester gjelder det i første rekke bruk av ordningen med uordinerte prestevikarer. Ordningen forutsetter et påtrengende behov hvor en prestestilling står ubetjent, eller betjenes bare delvis. I tillegg kan fullmakter gis til teologiske studenter i den avsluttende del av studiet i forbindelse med stiftspraksis». Det finnes i dag ingen formelle krav til denne type tjeneste, men det er opptil den enkelte biskop å foreta en konkret vurdering av den enkelte kandidat. Restriksjonene i ordningen er i dag under press i enkelte bispedømmer, som følge av en omfattende prestemangel.

For de øvrige profesjonene er det regelfestet at dersom det ikke melder seg kvalifiserte søkere, kan stillingen omgjøres så kirkelig fellestråd kan tilsette personer som ikke er kvalifisert. Dersom stillingen får statlig støtte, skal bispedømmerådet godkjenne en slik omgjøring.

For disse profesjonene gjelder en annen problemstilling, nemlig forholdet til vigsling. Paragraf 5 i tjenesteordningene forutsetter vigsling, men dette blir ikke alltid fulgt opp. Først og fremst gjelder dette kirkemusikere. Over halvparten av dem som er kvalifisert for å være kantor ønsker av ulike grunner ikke å bli vigslet. Ettersom dette bringer dem i strid med tjenesteordningen, oppleves obligatorisk vigsling som krevende for mange kirkemusikere.

1.1.5. kvalifikasjonskrav i andre kirker

Utvalget har også sett på kvalifikasjonskrav, vesentlig for prester, i de skandinaviske folkekirkene samt Church of England.

I *Danmark* er kravet kandidateksamen i teologi (cand.theol.) fra et dansk universitet. Dette tilsvarer mastergrad, men det forutsettes forkunnskaper i gresk og latin. I etterkant av kandidateksamen er det en fire måneders utdanning ved et av de to pastoralseminarene. Danmark har også noen eldre unntaksordninger som er knyttet til spesielle historiske forhold, og i dag er i mindre bruk.

Alle kandidater må tillegg gjennomgå bispeeksamen, som kommer like i forkant av ordinasjonen og bl.a. innebærer å signere presteløftet.

Som en følge av tiltagende prestemangel nedsatte det danske kirkeministeriet i 2016 et utvalg i september 2018 leverte *Betænkning fra Udvalget om præstemangel*. Forslagene i denne vant imidlertid ikke politisk tilslutning. Det er nå nedsatt et nytt utvalg.

I *Finland* må den som søker om ordinasjon ha minst en teologie magisterexamen (mastergrad).

For å søke fast prestedtjeneste som kapellan eller kyrkoherde, må man avlegge pastoralexamen. Denne avlegges hos domkapittelet. Pastoralexamen kan avlegges av prest etter ferdig grunnutdanning og minst to års prestedtjeneste. Høyere pastoralexamen, som bl.a. omfatter en teologisk avhandling, kreves av en søker til domprost og stiftsdekan og for å kunne velges til prästassessor ved domkapitlet.

Sverige: For å bli prest i Svenska kyrkan må man ta magistereksamen og kurset Svenska kyrkans tro och liv, på universitet eller høyskole. Totalt 255 studiepoeng, beregnet til noe over fire års studier. Hvert stift har dessuten del i utdanningen ved at det stiftet der personen er antatt som pretekandidat, har ansvar for å gjennomføre menighetspraksis samt 8-10 utdanningsdager.

Integrert i magisterstudiene begynner pretekandidatene også på den pastoralteologiske utdanningen (praktikum) som gis ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Uppsala og Lund. En del av undervisningen her er også sammen med de øvrige faggruppene; diakon, församlingspedagog og kirkemusiker.

I *Church of England* er veien til prestedtjeneste i større grad preget av vekt på personlig kall og modning enn i norsk og luthersk tradisjon. Den som ønsker å bli prest må først etablere en kontakt med sin biskop, og gjennomgår en prosess hvor vedkommende av et bispeoppnevnt panel blir anbefalt som egnet. Dersom kandidaten blir anbefalt, vil den lokale biskopen sende vedkommende til videre opplæring enten ved et presteseminar eller ved åpne studieinstitusjoner, kombinert med tilknytning til en menighet. Det er også lagt til rette for deltidsstudier ved siden av annet arbeid.

I tillegg til dette er det en utbredt praksis med local ordained ministers, som vanligvis ikke er betalt. Disse har ikke en tilsvarende opplæring

1.2. Veien til vigsling

Utvalget har også sett på de vigslingsforberedende programmene som er bygd opp i regi av Bispemøtet. Dette er programmer som etter utvalgets mening kan spille en større rolle enn i dag for å vurdere personlig egnethet hos kandidater til vigslingstjeneste. Her møtes den enkelte student og det organ som er ansvarlig for den endelige prøving med tanke på vigsling, nemlig biskopene.

1.3. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket angående kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger. Det er viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik utvikling vil også kunne være et bidrag i arbeidet med rekruttering.

Forslagene setter opp en tydelig hovedvei mot den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne organiseringen er etter utvalgets mening en bedre og tydeligere organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet. Som en konsekvens foreslår utvalget

at muligheten for personlig godkjenning på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller eventuelt på grunnlag av særlige kvalifikasjoner ikke videreføres.

1.3.1. Prest

Profesjonsstudiet i teologi er, og skal fortsatt være, hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekarriere-prester, som erstatter dagens § 5 og 6 i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke. Samlet sett innebærer utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning og som har fylt 35 år ved tidspunkt for tilsetting, for å kvalifisere seg for prestedtjeneste.

De faglige kravene styrkes noe i forhold til dagens regelverk. Til gjengjeld trenger man ikke søke evalueringsnemnda om godkjenning. Denne ordningen samsvarer dermed langt på vei med § 5 i dagens forskrift. Nytt er forslag om at praktisk-teologisk utdanning også skal kunne tas innenfor rammen av mastergraden, i tillegg til øvrige studiepoengene. Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer forutsigbar enn dagens ordning.

Utvalget foreslår å ikke videreføre muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Praksis gjennom de rundt 20 årene denne ordningen har eksistert i Den norske kirke har vist at det er betydelige praktiske utfordringer knyttet til en slik godkjenningmulighet. Disse utfordringene avdekker også det prinsipielt krevende ved at arbeidsgiver, gjennom vedtak i en nemnd, kan velge å se mer eller mindre helt bort fra faglige kompetansekrav for enkeltpersoner. Det i en faggruppe hvor det ellers blir stilt krav om fagutdanning på mastergradsnivå eller høyere. Utdanningsinstitusjonene har imidlertid anledning til å gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner, der realkompetanse på bestemte områder vil kunne erstatte akademisk kompetanse. En slik vurdering vil da gjøres innenfor academia.

Som en konsekvens av disse forslagene, foreslår utvalget at ordningen med en evalueringsnemnd oppheves. Utvalget forutsetter at vurderinger av personlig skikkethet/egnethet blir gjort av andre instanser.

1.3.2. Diakon

Utvalget mener dagens utdanningskrav til diakon fungerer godt i forhold til de behov kirken har. Det foreslås derfor ikke vesentlige endringer i utdanningskravet, men det er tydeliggjort noe og inkluderer flere bachelorutdanninger som grunnlag for opptak til master. I tillegg til dagens fagutdanninger i helsefag, sosialfag eller pedagogiske fag, er det også åpnet for bachelorutdanning i samfunnsfag og praktisk-teologiske fag. Opptaksgrunnlaget er dermed blitt bredere.

De kravene som nå foreligger viderefører diakonutdanningens profil. Den skal bygge på en praktisk rettet utdanning på bachelornivå, som inneholder en stor grad av praksis og viderefører en høy relasjonskompetanse. Utvidelsen i antall bachelorutdanninger gir rom for at utdanninger innenfor for eksempel barne- og ungdomsarbeid i menigheter nå gir grunnlag for videre spesialisering til diakon.

Det utvidede opptaksgrunnlaget gjør at det etter utvalgets mening ikke er behov for en særlig godkjenning på grunnlag av alternative kvalifikasjonskrav.

1.3.3. Kateket

Utvalget har bare gjort noen mindre endringer i kompetansekrav for kateketer. Revisjonen tar sikte på å gi noen forenklete, men tydelige føringer for hva en utdanning til kateket inneholder. Det betyr for det første at kravet til mastergrad videreføres. Kateketutdanningen er som sådan tilpasset kravene til andre undervisningsstillinger i samfunnet. Dagens krav til en lærer/lektorutdanning er mastergrad, og det er naturlig at en kateketstilling med selvstendig ansvar for fagområdet kirkelig undervisning, krever kompetanse på samme nivå.

I forslaget er det gjort endringer som kan styrke den pedagogiske profilen, samtidig som kravene har en mer smidig fordeling. Kravet om en fordypning i graden faller bort, og profilen på graden kommer isteden til uttrykk ved de konkrete kravene som stilles til innhold. Fordelingen av studiepoeng er også fordelt på en annen måte, noe som gir en smidigere ordning. Dermed anses det heller ikke her som nødvendig med en særlig godkjenning på grunnlag av alternative kvalifikasjonskrav.

1.3.4. Kantor

Kvalifikasjonskravene for kantor blir i det store og hele videreført. Utvalget foreslår at det skal være mulig å kunne ta en utøvende bachelor i musikk (ikke spesifikt kirkemusikk), 240 studiepoeng, og deretter et påbyggingsår som gir kirkemusikkkompetanse. Dette er stort sett en ajourføring av dagens praksis, gjennom fagtilbudet Kirkemusikk II.

2. Presentasjon av mandatet og gruppen

2.1. Bakgrunn

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for de vigslede stillingene i Den norske kirke, det vil si prest, kateket, diakon og kantor (Biskopene faller i denne sammenheng under kategorien prest). Kvalifikasjonskravene for prest er samlet i en egen forskrift, mens kravene for de øvrige profesjonene er en del av tjenesteordningene. Fullmakt til å fastsette kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk ble gitt Kirkemøtet med iverksettelse av dagens kirkelov i 1997.¹ Kvalifikasjonskravene for prest ble tidligere fastsatt av departementet som følge av at prestene var statsansatte. Disse er også mer omfattende enn for de øvrige. Etter forvaltningsreformen har Kirkemøtet myndighet til å fastsette tjenesteordning også for prester, noe som i praksis skjedde ved at den tidligere forskriften ble vedtatt på ny av Kirkemøtet i 2016.

Det er flere forhold som gjør at tiden er moden for en gjennomgang av kvalifikasjonskravene. I utgangspunktet har praksis i mange år synliggjort behov for justeringer på flere punkter i alle tjenesteordningene, i lys av den generelle utviklingen i kirken og i samfunnet for øvrig. Det gjelder ikke minst utviklingen innen academia, med en utvidet vurdering av realkompetanse. Behovet for økt rekruttering til kirkelige stillinger er også en faktor som tilsier en gjennomgang av ordningene. Det er videre et visst behov for samordning av kravene for prester og for de øvrige

¹ Kirkeloven § 24 annet ledd bokstav c)

gruppene. Dette er blant annet etterlyst i tidligere kirkemøtevedtak.² For prester er det også et særlig behov for en gjennomgang av evalueringsnemndas rolle og praksis. Dette er en nemnd som godkjenner personer med en alternativ utdanning og i tillegg personer som anses å ha helt særlige personlige kvalifikasjoner som kvalifisert for å ordineres til prest. Evalueringsnemnda har nå virket siden 2000, og det har gjennom lengre tid vært et behov for en mer grunnleggende gjennomgang av premissene for nemnda i lys av praksis gjennom denne perioden.

2.2. Mandat og oppnevning

Kirkerådet ba sitt møte 26. januar 2019 direktøren nedsette et utvalg for å gjennomgå kvalifikasjonskrav for vigslede tjenester i Den norske kirke. Utvalget fikk følgende mandat:

Utvalget skal på bred basis gjennomgå kvalifikasjonskravenes innhold og omfang for de kirkelige stillinger som Kirkemøtet har bestemt at det skal vigsles til. Utvalget skal særlig vurdere:

a. Utdanningsnivå til stillingene.

b. Ulike veier til fullført utdanning. Forholdet mellom hovedveier og sideveier, eventuelt om det skal være likeordnede veier som kvalifiserer.

c. Om muligheten for å godkjennes på bakgrunn av særlige kvalifikasjoner skal videreføres, eventuelt utvides til flere stillingskategorier enn i dag.

d. I hvilken grad kirken bør bestemme eller påvirke innhold i utdanningene.

e. Forholdet mellom fagutdanningen og elementer Den norske kirke selv legger inn i eller parallelt med utdanningen, som inngår som kvalifikasjonskrav for vigslede stillinger.

f. Tilrettelegging for deltidstilbud som letter muligheten for utdanning kombinert med en kirkelig stilling, eventuelt også kombinert med annen jobb.

g. Kvalifikasjonskrav i andre sammenlignbare folkekirker.

h. Kvalifikasjonskrav som ikke er knyttet til utdanningen.

I sammensettingen av utvalget ble det lagt vekt på at representanter for utdanningsinstitusjonene ble bredt representert, sammen med representanter for både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden. Dette resulterte i følgende sammensetting:

Ingeborg Mongstad-Kvammen, VID vitenskapelig høyskole

Sivert Angel, Teologisk fakultet UiO

Hilde Brekke Møller MF teologiske høyskole

Inger-Lise Ulsrud Norges musikkhøyskole

Ole Kristian Kogstad, NLA høyskolen (Staffeldts gate)

Eldbjørg Leinebø Ekre, KA

Martin Stærk, Kirkevergelaget

Halvor Nordhaug, Bispemøtet

Martin-Oskar Enstad, arbeidstakerorganisasjonene ved Presteforeningen

² KM 07/15 vedtakspunkt 3.

Ingeborg Mongstad-Kvammen ble bedt om å lede arbeidet. Utvalget har hatt fem møter i perioden november 2019- mai 2020.

2.2.1. Oppfølging av mandatet

Utvalget har i sitt arbeid særlig fokusert på mandatets punkt a)-d). Punkt e) er konkretisert i omtale av Veien til vigsling i regi av Bispemøtet, som er kort omtalt. Punkt f) er ikke direkte berørt i rapporten, men utvalget konstaterer at det foregår en utvikling ved de fleste aktuelle lærestedene for å bedre tilrettelegging for deltidsstudier og fjernstudier. Punkt g) dekker hovedsakelig prestedtjenesten i sammenlignbare kirker. Punkt h) er konkretisert gjennom en kort gjennomgang av forholdet mellom utdanning og ordinasjon/vigsling.

3. Historisk gjennomgang og dagens kvalifikasjonskrav

3.1. Prest

Kvalifikasjonskravene for prester reguleres i dag i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Forskriften ble opprinnelig gitt ved kongelig resolusjon i 1988. En større omlegging av reglene ble gjort i 2007, i kjølvannet av kvalitetsreformen. Disse er i det store og hele videreført i dagens forskrift, som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2016.

3.1.1. Alminnelige vilkår

Paragraf 2 i forskriften fastsetter de alminnelige vilkår for tilsetning:

Som prest kan tilsettes person som:

- a) *er medlem av Den norske kirke og*
- b) *har rett til å bruke tittelen candidata/candidatus theologiae og*
- c) *innenfor eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, et norsk teologisk fakultet og*
- d) *behersker norsk språk slik det kreves etter lov 11. april 1980 nr. 5 om målbruk i offentleg teneste.*

Formuleringen i bokstav c) har bakgrunn i at tittelen cand.theol. betegner både dagens profesjonsutdanning og den tidligere teologisk embetseksamen. Denne inneholdt ikke praktisk-teologiske fag, som derfor måtte tas i tillegg. Samlet inneholder profesjonsutdanningen 360 studiepoeng, normert til seks års studier. Dette er 60 studiepoeng mer enn en vanlig mastergrad.

Det faglige innholdet i graden bestemmes helt og holdent av utdanningsinstitusjonene. Det har tidligere vært ført uformelle samtaler mellom fakultetene og Kirkerådet om hvorvidt Den norske kirke skal knytte faglig innholdsmessige krav til utdanningen, men disse har ikke ført frem til noen innholdsmessige konkretiseringer av innholdet. Dette i motsetning til de øvrige vigslede stillingene, som det fremgår nedenfor.

I § 3 i forskriften presiseres forholdet mellom mastergrad og cand.theol.-grad ved at fakulteter som har rett til å tildele cand.theol.-graden også kan avgjøre om en person som oppfyller kravene i § 2 a), c) og d), og som har en mastergrad eller tilsvarende,

har en kompetanse som i *innhold og omfang* kan tilsvare cand.theol.-graden. Dette vil typisk være en norsk mastergrad i teologi, men det kan også være utenlandske grader som vurderes som tilsvarende en teologisk mastergrad. I siste tilfelle vil det også være opp til fakultetet om praktisk-teologiske utdanninger fra andre enn et norsk teologisk fakultet delvis, evt. helt, kan ekvivaleres som en norsk praktisk-teologisk utdanning. Utdanning som på denne måten er ekvivalent er å regne på linje med cand.theol.-grad.

3.1.2. Godkjenning av personer uten cand.theol.-grad

Kirkemøtet vedtok i 1989 å be departementet om å åpne for at personer uten teologisk embetseksamen kunne tilsettes som prest i Den norske kirke. (KM 18/89). Kirkerådet sendte så i 1992 en henvendelse til kirkedepartementet om saken. Det ble her foreslått at prester med annen bakgrunn kunne godkjennes av en evalueringsnemnd nedsatt av Kirkerådet.

Departementet sendte i 1998 saken ut på høring, og sendte så et saksfremlegg med resultatet av høringen til Kirkemøtet 1998. På denne bakgrunn ble tilsettingsforskriften endret ved kgl. res. 19. mars 1999 med virkning fra 1.1. 2000, og det ble åpnet for at også personer som ikke hadde teologisk embetseksamen kunne godkjennes som prest i Den norske kirke. Forskriften skisserte to alternative veier til ordinasjon. Enten ved at kandidaten hadde en tilsvarende grad. Forutsetningen var da at vedkommende hadde minst kristendom mellomfag eller tilsvarende, at vedkommende hadde fylt 35 år og at det var gått minst fem år siden graden var avlagt. Alternativt kunne det søkes om fravikelse av krav om embetseksamen eller tilsvarende. Kirkerådet ble i begge tilfeller gitt myndigheten til å godkjenne kandidatene, i siste tilfelle etter forslag fra en biskop.

Kirkemøtet behandlet saken på nytt i 1999³, og Kirkerådet fastsatte på dette grunnlag 31. januar 2000 «Nærmere regler om ordinasjon og tilsetting av personer som ikke er cand.theol.» Reglene forutsatte opprettelse av en *evalueringsnemnd*, bestående av fem personer:

- Ett medlem fra og foreslått av de teologiske fakultetene
- Ett medlem fra og foreslått av de praktisk-teologiske seminarene
- Ett medlem fra og foreslått av presteforeningen
- To leke medlemmer oppnevnt av og fra Kirkemøtets medlemmer.

Kravene til tilsetting er i praksis også krav til kvalifikasjon for å bli ordinert til prest, jf. tjenesteordning for menighetsprester § 5. Oppnevningspraksis ble siden endret, slik at oppnevning skjer direkte fra de ulike instanser. Kirkerådet oppnevner dermed bare de to fra Kirkemøtet.

3.1.2.1. Annen tilsvarende kompetanse

Kriteriene for hva som kan regnes som tilsvarende kompetanse er regulert i forskriftens § 5, som lyder som følger:

³ KM 10/99

Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), og som etter vedtak av Evalueringsnemnda anses å inneha tilsvarende kompetanse som candidata/candidatus theologiae på følgende grunnlag:

- 1) minst femårig gradsutdanning på masternivå eller tilsvarende ved et høyere lærested med en innholdsprofil som er, eller som søkeren gjennom praksis har utviklet til å være, relevant for prestatjenesten og*
- 2) som del av eller i tillegg til denne graden har en faglig fordypning som, av et fakultet med rett til å tildele cand.theol.-graden, er vurdert som tilstrekkelig opptaksgrunnlag til teologistudier på høyere nivå, minst 80 studiepoeng, eller har dokumentert kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette og*
- 3) av Evalueringsnemnda ikke finnes personlig uegnet til prestatjeneste og*
- 4) har fylt 35 år*

Inntil 2019 var det dessuten et krav at det måtte ha gått minst fem år siden avlagt mastergrad før man kunne søke evalueringsnemnda. I særlige tilfeller kunne det gjøres unntak dersom mastergraden var oppnådd etter fylte 50 år.

Utgangspunktet er her tilsvarende kompetanse som i § 2 b), tittelen cand.theol. Det kreves da for det første en grad på masternivå, altså enten en mastergrad eller en eldre grad på samme nivå, f.eks. cand.philol. Det er altså ikke nok å ha en tilsvarende lang utdanning. Derimot vil utenlandske mastergrader kunne kvalifisere, så lenge det er klart at de tilsvarer en norsk mastergrad. Ved usikkerhet om dette, må det kunne legges ved en bekreftelse fra et norsk lærested, evt. i noen tilfeller fra NOKUT, som kan bekrefte at graden tilsvarer norsk mastergrad.

Gradsutdanningens relevans for prestatjeneste er et tøyelig begrep, som blir ytterligere tøyelig ved tilføyselsen om at den kan bli utviklet til å være relevant. Det er heller ikke helt klart hva det vil si at innholdsprofilen på en mastergrad er gjort relevant gjennom praksis. Det mest vesentlige i denne sammenheng blir dermed at det foreligger en utdanning på et visst nivå, og at de fleste mastergradsutdanninger innenfor humanistiske fag og samfunnsfag kan komme innenfor definisjonen. Evalueringsnemndas praksis har også vært at de fleste mastergrader eller tilsvarende grader er blitt godkjent som relevante dersom kandidatene har kunnet vise at fagligheten er brukt og/eller reflektert inn mot en kirkelig sammenheng.

Dette har også sammenheng med punkt 2) i paragrafen, kravet om tilstrekkelig faglig fordypning. Nivået på 80 studiepoeng hadde opprinnelig utgangspunkt i det tidligere kristendom mellomfag. I dag bør det leses i lys av forskrift om krav til mastergrad. Her heter det i § 3 at mastergraden, som bygger på (bl.a.) en bachelorgrad eller en cand.mag.-grad, må inneholde «fordypning i fag, emne eller emnegruppe av minimum 80 studiepoengs omfang innenfor fagområdet for mastergraden». Hvilken pakke av fag dette kan være, er det naturlig at de teologiske fakultetene selv vurderer. Dette står derfor presisert kvalifikasjonsforskriften.

Siste del av setningen «... eller har dokumentert kunnskaper innenfor teologiens tradisjonelle hoveddisipliner som tilsvarer dette» har vist seg mer åpen for

tolkninger. Den forholder seg i utgangspunktet til eldre utdanninger, f.eks. kristendom mellomfag. Evalueringsnemnda har imidlertid i den senere tid lagt til grunn en videre tolkning, delvis på bakgrunn av vurderinger fra fakultetene, hvor også fagkombinasjoner på mastergradsnivået er blitt regnet inn som en del av fordypningen.

Videre er det et krav om at evalueringsnemnda ikke skal vurdere vedkommende søker som «personlig uegnet til prestedtjeneste». Slik punktet er formulert, tilsier det at listen for å avvise en søknad på dette grunnlaget er høy. Det må også sees i sammenheng med at personlig egnethet er et sentralt tema både i veien til prestedtjeneste (VTP) og i den endelige ordinasjonssamtalen med biskopen. Evalueringsnemnda vil dermed ikke ha ansvar alene for en vurdering av personlig (u-)egnethet.

Søkere etter § 5 må videre ha fylt 35 år. Denne bestemmelsen er ment som en skranke mot å gjøre annen kompetanse til en alternativ grunnutdanning for prester. Inntil Kirkemøtet 2019 endret bestemmelsen, var det også et krav om at søkere måtte ha innehatt den relevante mastergraden i minst fem år når de søkte. Denne femårsgrensen var tidligere absolutt, men ble i 2007 endret slik at dersom mastergraden er oppnådd etter fylte 50 år, kunne evalueringsnemnda «i særlige tilfeller» gjøre unntak fra dette vilkåret. I praksis la evalueringsnemnda seg på en liberal tolkning av dette unntakskravet.

3.1.2.2. Særlige kvalifikasjoner

Forskriften § 6 gir også mulighet til å bli tilsatt som prest på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Paragrafen har følgende innhold:

Som prest kan også tilsettes person som oppfyller kravene i § 2 bokstavene a), c) og d), og som evalueringsnemnda har truffet vedtak om å gjøre unntak fra § 2 bokstav b) for.

Vilkår for at nemnda kan treffe slikt vedtak er at det foreligger helt særlige grunner fremlagt i søknad fra vedkommende biskop. Vedkommende må ha personlige forutsetninger som gjør at han eller hun utvilsomt er særlig kvalifisert for å utføre prestedtjeneste i Den norske kirke, og det må også foreligge et særlig kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

For søkere etter denne paragrafen stilles det ingen formelle krav til utdanning. Evalueringsnemndas avgjørelse innebærer at det her ikke er snakk om tilsvarende kompetanse, men at nemnda kan her vedta å gjøre *unntak* fra kravet i § 2 b) om en utdannelse som gir rett til å bruke tittelen cand.theol.

Det er i disse tilfellene biskopen som søker, ut fra en betraktning av at de personene det her er snakk om er noen Den norske kirke i særlig grad mener å kunne ha bruk for. Av teksten fremgår at kriteriene for å bli godkjent etter denne paragrafen er meget smale. At søknaden sendes av biskopen er i seg selv en innsnevrende faktor, ettersom det da vil kunne foregå en siling og kvalitetsvurdering før søknad blir sendt. Videre er det presisert at det for det første skal foreligge helt særlige grunner som grunnlag for søknaden. Disse er presisert lenger ned ved at *både* skal kandidaten selv

ha personlige forutsetninger som gjør at vedkommende *utvilsomt* er *særlig* kvalifisert for prestedtjeneste og det må foreligge et *særlig* kirkelig behov for vedkommendes tjeneste.

Slik bestemmelsen er utformet, gir den samlet sett et inntrykk av at det bare er helt unntaksvis at noen skal kunne godkjennes etter en slik bestemmelse. Dette ble også understreket av departementet i forslaget til regelverk. Departementet la til grunn at det bare i ytterst få tilfeller ville bli aktuelt å godkjenne noen etter denne paragrafen.⁴ På den annen side er de kriteriene som er oppstilt i liten grad knyttet til konkrete krav. Det vil med andre ord være en skjønnsmessig vurdering i hvor stor grad den enkelte kandidat kan svare til kriteriene. Det ligger en tydelig føring i at de personlige forutsetningene til vedkommende uten tvil skal veie opp manglende formell kvalifikasjon. Dette er i praksis blitt avveid i forhold til annen utdanning (hvor nær vedkommende er en § 5-søker). Det er videre på det rene at et særlig kirkelig behov må forstås som at den omsøkte har spesiell kompetanse eller egenskaper som Den norske kirke som sådan etterspør. Det er nærliggende å tolke dette som en kompetanse som er unik for denne personen, og som Den norske kirke vil kunne dra nytte av. Bestemmelsen skal i liten grad forstås som å være en kompetanse knyttet til geografisk avgrensede behov, ettersom man godkjennes for prestedtjeneste i hele kirken. Personalmangel blir heller ikke regnet som et særskilt behov, og kan dermed ikke brukes som grunnlag for godkjenning.

3.1.3. Erfaringer med ordningen med alternative kvalifikasjonskrav 2000-2019

Evalueringsnemnda har to møter i året, og har frem til mars 2020 godkjent i alt 176 personer til prestedtjeneste. Evalueringsnemnda behandlet i denne perioden i alt 140 søknader etter § 5. Av disse ble 127 godkjent, dvs. 90,7 %. Det ble mottatt i alt 69 søknader etter § 6, av disse godkjente nemnda 49, dvs. 71 %.⁵ Det har de siste to årene vært en sterkt stigende kurve for antall godkjenninger. Således ble det i 2019 godkjent i alt 18 søknader, mens det i første halvdel av 2020 ble godkjent 17. Neste møte i nemnda holdes i september 2020.

Av de godkjente kandidatene er 102 menn og 74 kvinner. Det er for øyeblikket ikke statistikk for gjennomsnittsalder på kandidatene.

Ordningen har vært evaluert flere ganger av Kirkerådet og Kirkemøtet. Kirkerådet hadde saken til evaluering i 2004 (KR sak 46/04). Det ble da vedtatt å be departementet om å endre forskriften slik at den daværende ordningen med at det skulle ha gått minst fem år siden avlagt høyere eksamen ble noe oppmyket ved å si at det *normalt* skal ha gått fem år. Kirkerådet ønsket også muligheten for å vektlegge personlig egnethet og erfaring for dem med alternativ kompetanse. Kirkerådet vedtok dessuten å legge frem en evaluering av ordningen i 2008.

Departementet (KKD) oppnevnte i 2005 selv en arbeidsgruppe for å se på behovet for endringer som følge av kompetansereformen. Gruppen leverte i mai 2006

⁴ Saksfremlegg til Kirkemøtet 1998 s. 10.

⁵ Dette gjelder søknader som faktisk ble lagt frem for evalueringsnemnda. Det er i tillegg en del søkere som i forskjellige varianter er avvist administrativt fordi de formelle kravene ikke var oppfylt.

utredningen *Kvalifikasjonskrav for tilsetting som menighetsprest i Den norske kirke*. Her ble de daværende reglene gjennomgått, og det ble foreslått noen endringer i struktur og innhold. Bl.a. ble det også her foreslått en oppmykning av femårsregelen, ved at det i særskilte tilfeller skulle kunne gjøres unntak hvis graden var oppnådd etter fylte 50 år. Det ble også drøftet om Veien til prestatjeneste (VTP) burde tas med som et kriterium for å kunne tilsettes som prest. Her var gruppen delt, og det ble ikke foreslått noen direkte endring.

I forlengelse av disse prosessene ble forskriften omarbeidet og vedtatt i ny form 2007. Her ble femårsregelen moderert i tråd med arbeidsgruppens anbefaling.

En evaluering av ordningen ble lagt frem for Kirkemøtet i 2008. Kirkemøtet vedtok da bl.a. å be departementet om å heve kravet til fordypning fra 80 til 120 studiepoeng. Kirkemøtet vedtok også å anbefale at VTP skulle gjøres gjeldende også for dem som godkjennes av evalueringsnemnda.

Kirkemøtets ønske om å heve kravet om faglig fordypning ble ikke tatt til følge av departementet, under henvisning til at det ikke var ønskelig å gjøre denne inngangen til prestatjeneste trangere enn den var.⁶

Kirkerådet evaluerte også ordningen i 2012, uten at den da ble kommentert nærmere.

3.1.3.1. Utvalgets vurdering

Som det fremgår over, ble omkring 90 % av alle fremlagte søknader etter (nåværende) § 5 godkjent. Handlingsrommet for evalueringsnemnda er her ikke stort. Det vil være klart i forkant av nemndbehandlingen om vedkommende fyller de formelle kvalifikasjonskrav som skal til for at godkjenning kan finne sted. Den skjønsmessige vurderingen går på to forhold: Hvorvidt den aktuelle graden er relevant eller er gjort relevant for prestatjeneste og hvorvidt søkeren ikke finnes personlig uegnet av evalueringsnemnda. Av disse er det spesielt kravet om egnethet som nødvendiggjør et personlig møte. Terskelen for å vurderes som uegnet er rimeligvis nokså høy. Samtidig er det i dag en større grad av evaluering av kandidater til prestatjeneste underveis i studieløpet. Samtalen med evalueringsnemnda er meget ressurskrevende både for søkerne og for nemnda. Utvalget finner derfor grunn til å spørre om dette er en riktig prioritering. Når det gjelder det andre kravet, at mastergraden skal vurderes som tilstrekkelig relevant, har også dette problematiske sider. Hvilke mastergrader som har en relevant innholdsprofil er ikke gitt, og dessuten gis det rom for at graden kan utvikles til å være mer relevant gjennom praksis. Som vist ovenfor, er sjansen for å bli underkjent på dette grunnlaget liten. Evalueringsnemnda har her, i det minste de senere årene, lagt seg på en raus tolkning, slik at mange ulike mastergrader er blitt regnet som relevante. Det har tidligere også vært perioder med en mer restriktiv praksis. Men det er uansett ikke gitt at en mastergrad blir vurdert som relevant, og det har ikke vært praksis å gi noen forhåndsvurdering av relevansen. Det betyr at personer som har en mastergrad, og som ønsker å studere teologiske fag for å kvalifisere seg etter § 5, ikke har noen garanti for at disse studiene vil gi noen uttelling. Dette gir en uforutsigbarhet for

⁶ Brev fra FAD april 2010

personer som vurderer å kvalifisere seg til prest via en alternativ kompetanse, som utvalget finner lite tilfredsstillende.

Det har tidligere også vært debatt knyttet til andre kriterier for denne gruppen. Det gjelder for det første kravet til faglig fordypning. Kirkemøtet vedtok i 2007 at kravet burde økes til 120 studiepoeng, noe som den gang ikke ble tatt til følge av departementet. I dagens situasjon står det Kirkemøtet fritt til å gjøre de endringer man måtte ønske, men Kirkerådets foreløpige vurdering har inntil nå vært at i dagens situasjon er dagens krav på 80 studiepoeng, i tillegg til 60 studiepoeng praktisk teologi, tilstrekkelig faglig grunnlag. Utvalget mener det vil være en bedre løsning å unngå en individuell behandling i evalueringsnemnda og i stedet heve kravet til teologisk kompetanse.

Når det gjelder søknader fra biskopene om å godkjenne tilsetting på bakgrunn av særlige kvalifikasjoner, er også drøyt 7 av 10 av de omsøkte godkjent.

Kriteriene for denne gruppen er i langt større grad preget av skjønn enn for dem som blir godkjent etter § 5. Forståelsen av kriteriene har dermed også i større grad sprikt både blant biskopene som har søkt og innad i nemnda. Dette har gjort behandlingen krevende. Antall søknader som er godkjent under dissens er også større for denne gruppen.

Som vist ovenfor, gir selve ordlyden i bestemmelsen tydelige signaler om en restriktiv holdning til å godkjenne kandidater etter § 6. En streng tolkning av ordlyden vil medføre at svært få av dem som søker går gjennom nåløyet. Samtidig er kriteriene lite presise, noe som også stiller større formkrav til søknaden. Ikke alle søknader har i tilstrekkelig grad forholdt seg til ordlydens krav om både særlige personlige kvalifikasjoner og et helt særlig kirkelig behov for nettopp denne kandidaten. Det har da vært vanskeligere for nemnda både å behandle søknaden og å konkludere positivt.

Den sittende evalueringsnemnda har derfor gjentatte ganger gitt uttrykk for at kriteriene i § 6 er krevende å forholde seg til, og har ønsket en klargjøring.

Utvalget mener det er gode grunner til å stille seg kritisk til godkjenning etter forskriftens § 6 slik den nå er utformet. På bakgrunn av de strenge kriteriene som er satt opp og forarbeidenes understreking av at dette var tenkt som en ordning for de ytterst få, finner man det noe påfallende at en så stor del av søkerne er blitt godkjent. Sammenholdt med de kritiske utsagnene fra evalueringsnemnda, viser dette etter utvalgets mening at det er en ordning som er svært krevende å forvalte. Utvalget har også andre grunnleggende innvendinger mot ordningen, slik den nå er tilrettelagt. Dette blir nærmere uttrykt i avsnitt 4.1.3.

3.2. Øvrige vigslede

Prestene har som nevnt stått i en organisatorisk særstilling ved at kvalifikasjonskrav for disse tidligere ble satt opp av staten ved departementet. Etter 2017 er det Kirkemøtet, i rollen som leder av Den norske kirke som rettssubjekt, som setter opp disse kravene. De andre gruppene av vigslede, kateket, diakon og kantor, har fått sine kvalifikasjonskrav fastsatt ved at Kirkemøtet siden 1996 har hatt myndighet til å fastsette tjenesteordning for dem. For disse gruppene er det et ganske likeartet sett

med regler. Det gjelder særlig diakon og kateket. I motsetning til prestene er disse gruppene ansatt i ett eller flere sokn, hvor kirkelig fellesråd har arbeidsgiveransvaret. Kvalifikasjonskravene for disse tjenestene er lagt inn som en del av tjenesteordningen. Tjenesteordningene først ble vedtatt av Kirkemøtet i 1995 og bekreftet i 1996. Dagens utforming av tjenesteordningene er fra 2004. Kvalifikasjonskravene ble da endret forbindelse med innføring av kompetansereformen.

For både diakon og kateket er kravet mastergrad, mens for kirkemusikerne er kravet en fireårig bachelor i utøvende kirkemusikk. Alle tre profesjoner har også noen alternative krav knyttet til eldre utdanning.

Det er dessuten for disse utdanningene mer spesifikke krav til faglig oppbygging enn for presteutdanningen. Det har i stor grad sammenheng med hvordan den faglige profilen på tjenestene ble utviklet. Helt fra før Kirkemøtet fastsatte kompetansekravene har det skjedd en gradvis utvikling i formelt kompetansenivå. Disse utdanningene har dermed ikke den samme helhetlige fagtradisjonen som profesjonsutdanningen i teologi. For disse gruppene gjelder derfor også at kompetansekravene ikke har tilbakevirkende kraft. Det betyr for det første at den som tidligere er vigslet, er kvalifisert til stillinger som krever vigsling selv om dagens kompetansekrav ikke er oppfylt. Men det betyr også at personer som ikke ble vigslet rett etter fullført utdanning likevel kan vigsles senere, på grunnlag av de kravene som gjaldt da de var ferdige med utdanningen.

3.2.1. Alternativ kompetanse

Felles for alle gruppene er også at i tillegg til normale kvalifikasjonskrav, er Kirkerådet gitt myndighet til å godkjenne personer med annen faglig jevngod og relevant utdanning/praksis på lik linje. Kirkerådet konkretiserte i 2007 (KR 30/07) hvordan denne godkjenningsmyndigheten skulle forvaltes. Kirkerådet oppfattet da vurderingen av realkompetanse i forhold til en mastergrad som vanskeligere enn i forhold til utdanning av lavere grad. Det var på det daværende tidspunkt heller ikke laget systemer for vurdering av realkompetanse opp mot mastergradsnivå. Lønnssystemet som er fremforhandlet mellom KA og fagforeningene forutsetter også at diakoner og kateketer har en formell mastergrad. Følgelig ble begrepet «faglig jevngod» kompetanse for diakoner og kateketer tolket som at det var nødvendig med utdanning på mastergradsnivå, og kravene har i liten grad tatt opp i seg realkompetanse.

Det finnes på det nåværende tidspunkt ingen samlet oversikt over hvor mange personer med alternativ kompetanse Kirkerådet har godkjent, men antallet er relativt lavt. De siste årene har det ligget på anslagsvis 2-5 personer.

Godkjenning av diakoner, kateketer og kantorer skjer administrativt i Kirkerådet. Det er ingen formell nemnd eller gruppe som har ansvar for prosessen, men det har vært praksis at dersom det oppstår usikkerhet rundt vurderingen av en søker, blir råd innhentet hos KA og den aktuelle fagforening, foruten fagansvarlig i Kirkerådet.

Hvilke mastergrader som er relevante for henholdsvis diakon- og katekettjenesten, er gjenstand for skjønn. I dialog med de ulike faglige aktørene innenfor de respektive profesjonene, har Kirkerådet landet på en relativt utvidende tolkning av relevans,

basert på tilbakemelding om at kompetansen i nokså stor grad kan knyttes til selve nivået på graden. Her vil praksis fra evalueringsnemndas vurdering av kandidater for alternativ kompetanse for prest også gi en retning for vurderingen av de andre profesjonene. Relevansen blir dessuten hjulpet av de tilleggskravene som foreligger for henholdsvis diakon og kateket.

I saksutredningen ble det også drøftet hvorvidt det for var tjenlig å etablere en alternativ vei til katekettjeneste, tilsvarende ordningen for godkjenning av personer med «særlige kvalifikasjoner» for prestedtjenesten, for å legge til rette for at flere av de som er ansatt i undervisningsstillinger kan vigsles som kateket. Dette ble drøftet på ny da kirkens undervisningstjeneste ble behandlet av Kirkemøtet i 2015 (KM 07/15). Kirkemøtet vedtok da at det «bør (..) etableres en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste.» Dette vedtaket er imidlertid ikke konkretisert i ettertid.

Det er ellers verd å merke seg at det i beskrivelsen av den praktisk-kirkelige utdanningen ikke eksplisitt er nevnt veiledet praksis. Det er avdekket at veiledningen på dette punktet har vært noe forskjellig i Kirkerådet og utdanningsinstitusjonene, idet Kirkerådet har tolket punktet i lys av de allmenne reglene og dermed forutsatt at veiledet praksis var gjennomført. Studenter har imidlertid blitt veiledet ved institusjonene til å ta ulike praktisk-kirkelige fag uten praksis. Etter samtaler med institusjonene, er det nå en litt mer avklart praksis på dette punktet.

Kirkemøtet og Kirkerådet har flere ganger drøftet om det er mulig å lempe på kravene for alternativ kompetanse for å gjøre det lettere for personer som ønsker å vigsles til disse tjenestene å bli godkjent. Det har bl.a. vært foreslått å kunne opprette en lignende ordning for særlige kvalifikasjoner, slik som for prester. Knyttet til dette, har det også vært ønske om en evalueringsnemnd for de andre gruppene, men dette har foreløpig ikke vært ansett som nødvendig.

Med de endringsforslagene som foreligger i innværende rapport, mener utvalget å ha ivaretatt de ønsker om bredere rekrutteringsgrunnlag som er etterspurt.

3.2.1.1. Kommentar til dagens vilkår

Som det fremgår av ovennevnte, er det for disse utdanningene mer spesifikke faglige krav enn for presteutdanningen. Bak dette kan man anta at det ligger flere forhold. For det første den lange akademiske tradisjon som ligger bak utdanningen av prester. Dernest at kvalifikasjonskravene for denne gruppen inntil 2016 ble gitt av departementet, og at man der ikke fant grunn til å spesifisere utdanningskravene nærmere. Det var også departementet selv som var ansvarlig for den praktisk-teologiske utdanningen, enten direkte gjennom Det praktisk-teologiske seminar, eller gjennom godkjenning av tilsvarende institusjoner.

For de øvrige gruppene fant Kirkemøtet grunn til å gi noen retningslinjer også for det faglige innholdet i graden. Dette har fått noen konsekvenser for forholdet mellom grad og kvalifikasjon. Således finnes det eksempler på mastergrader i diakoni med sammensetninger som innholdsmessig ikke kvalifiserer til vigsling. Kirkerådet har også kommet med en tolkning av begrepet «kirkemusikk» som innebærer at det må kreves fordypning i orgelspill over et visst minimumsnivå. Forespørsler om utdanninger som ikke har et slikt utdanningsnivå er dermed blitt avvist.

Utvalget vil peke på at det er viktig å være oppmerksom på forholdet mellom de kompetansekrav som stilles av Den norske kirke som arbeidsgiver og utdanningsinstitusjonenes frihet til å sette sammen et faglig forsvarlig utdanningstilbud.

En annen hovedutfordring for de tre profesjonene som her er omtalt, er den svake rekrutteringen. Det har tidvis vært svært små kull og dermed krevende å holde oppe et godt og stabilt utdanningstilbud. Samtidig er antallet som ønsker å kvalifisere seg på bakgrunn av annen utdanning økende. Dermed er det en viktig utfordring å tilpasse tilbudet til en situasjon hvor flere tar videreutdanning ved siden av jobb. Også her er det viktig med en samordning mellom kirken som arbeidsgiver og utdanningsinstitusjonene.

I forbindelse med tidligere gjennomganger av de ulike profesjonene, har det flere ganger vært uro rundt kriteriene for alternative utdanninger. Kirkerådet ser foreløpig små muligheter til å lempe på de kravene som ligger til grunn i dag, men mener, i lys av rekrutteringssituasjonen, at dette er forhold som bør drøftes i en bredere sammenheng.

Det er også grunn til å drøfte om nåværende prosedyre for godkjenning er tilstrekkelig, eller om vedtak om godkjenning kunne fattes i noe mer i retning av en nemnd. En slik ordning vil muligens kunne gi rom for et mer dynamisk regelverk for godkjenninger.

3.2.2. Diakoner

3.2.2.1. Alminnelige vilkår

Utdanningskravet for diakoner ble i 1996 satt til treårig fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller pedagogisk utdanning av minst tre års varighet, kristendomskunnskap på minst grunnfagsnivå samt ett år med praktisk-diakonal utdanning.

Etter omleggingen i 2004 er lengden på utdanningen uendret, men kravet er nå mastergradsutdanning eller tilsvarende. Grunnlaget er som før en fagutdanning på et av de tre nevnte fagområder. Kravet til kristendomskunnskap er 30 studiepoeng, og praktisk-diakonal utdanning 30 studiepoeng. Det er dessuten presisert at sistnevnte skal inneholde veiledet praksis.

Diakonutdanningen bygger altså på en fagutdanning, i dag i praksis en bachelorutdanning, hvor man går ut som sykepleier eller sosionom eller med en pedagogisk bachelorutdanning. Dette er utdanninger som innebærer stor grad av praksis og oppøving av relasjonskompetanse. I motsetning til for presteutdanningen, stiller kvalifikasjonskravene opp nokså detaljert hvilke typer utdanning på bachelornivå som kvalifiserer. Det er dermed ikke slik at en master i diakoni automatisk kvalifiserer for vigsling til diakon. Dette fordi utdanningsinstitusjonene kan ha (og tidvis har hatt) en mer utvidet inngang til masterstudiet i diakoni enn det som fremgår i kvalifikasjonskravene i tjenesteordningen.

Alternativt kan personer med teologisk embetseksamen og praktisk-teologisk utdanning samt 30 studiepoeng praktisk-kirkelig utdanning med hovedvekt på

diakoni og veiledet praksis vigsles til diakon. Det er rimelig å anta at profesjonsstudiet i teologi (cand.theol.) gjelder tilsvarende.

3.2.2.2. Alternativ kompetanse

Konkret er kravet til diakon med annen kompetanse er av Kirkerådet satt til minst femårig gradsutdanning på mastergradsnivå eller tilsvarende. I tillegg, i eller utenfor graden, kristendomskunnskap tilsvarende 30 studiepoeng og praktisk-diakonal utdanning (30 sp.).

Her fremgår det at kravet til annen kompetanse ligger på samme nivå som normalkravet, slik det er gjort rede for over. Vurderingen av hvem som kan godkjennes ut fra disse kriteriene gjøres administrativt i Kirkerådet. Det viktigste vurderingskriteriet er hvorvidt mastergraden er relevant for diakontjeneste. Kirkerådet har her lagt seg på en vid praksis, hvor ulike typer mastergrader oppfattes som relevante. Det oppfattes som en egenverdi i seg selv at det foreligger utdanning på masternivå. Dersom det oppstår usikkerhet om hvorvidt en søker oppfyller kravene, har praksis vært at Kirkerådet konsulterer KA og diakonforbundet.

3.2.3. Kateketer

3.2.3.1. Alminnelige vilkår

For kateketene ble kravet i 1996 satt til minst fire års utdanning, hvor det inngikk kristendomskunnskap på mellomfagsnivå, minst ett år pedagogisk utdanning og praktisk-kateketisk utdanning ett år.

Også for kateketer er kravet fra 2004 en mastergrad eller tilsvarende. Her ble nivået hevet fra en fireårig til femårig utdanning samt kravet om høyere grad. Utdanningskravet er nå mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk som omfatter minimum 80 studiepoeng kristendomskunnskap og minimum 30 studiepoeng pedagogikk/formidlingsfag. Den praktisk-kirkelige utdanningen er her som før på 60 studiepoeng, med hovedvekt på kateketiske emner og inkludert veiledet praksis.

Også for kateket er det et alternativ at personer med teologisk embetseksamen og praktisk-teologisk utdanning kvalifiserer til kateket. Her kreves det i tillegg 60 studiepoeng pedagogikk/formidlingsfag.

3.2.3.2. Alternativ kompetanse

Kravet til alternativ kompetanse for kateketer ble av Kirkerådet satt til minst femårig gradsutdanning på mastergradsnivå eller tilsvarende, med en innholdsprofil som er relevant for katekettjenesten. Her kreves i tillegg, i eller utenfor graden, kristendomskunnskap tilsvarende 60 studiepoeng, pedagogikk tilsvarende 30 studiepoeng og praktisk-kateketisk utdanning (30sp).

Det viktigste kriteriet er også her mastergradsnivå. Som for diakon har forvaltningspraksis her vært en relativt vid tolkning av hva som er en relevant master. De øvrige kravene er nokså like de alminnelige kravene for kateket. Det er noe lavere krav til kristendomskunnskap og praktisk-kateketisk utdanning.

Med innføringen av trosopplæringsreformen ble det skapt et stort behov for undervisningsstillinger i kirken, og Kirkemøtet og Kirkerådet har flere ganger, senest i 2015, pekt på behovet for å utvide muligheten for å kvalifisere som kateket,

inkludert muligheten for å bli vurdert på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Da Kirkemøtet i 2015 behandlet undervisningstjenesten i Den norske kirke, ble blant annet følgende vedtatt:

Kirkemøtet ser behov for alternative veier til katekettjeneste. Dette kan ivaretas ved å benytte Kirkerådets anledning til å godkjenne egnede personer med annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis som kateket. I tillegg bør det etableres en ordning for godkjenning av personer med særlige kvalifikasjoner for katekettjeneste.

Det siste har vist seg vanskelig å gjennomføre både på grunn av de generelle vanskelighetene med å formulere slike særskilte grunner (se drøfting om prester over) og fordi det har vært vanskelig å finne frem til hvem som skulle søke for en slik gruppe, fordi det er soknet ved kirkelig fellesråd som tilsetter. For prestene er det biskopen som søker, og for dem har biskopen også arbeidsgiveransvar.

3.2.3.3. Andre stillinger i kirkelig undervisning

Som det fremgår av ovenstående, har kirken sett på kateketene som den profesjonen som primært skal lede menighetens undervisningsoppdrag. Men som en konsekvens av trosopplæringsreformen, økte antallet stillinger innen kirkelig undervisning kraftig i første tiår av 2000-tallet, og antall utdannede kateketer var ikke tilstrekkelig til å fylle alle disse. Med utdanningsnivået for kateketer, ville det også ta en viss tid å kvalifisere det nødvendige antall. Dermed økte også behovet for en mer differensiert stillingsstruktur.

Dette ble i første omgang ivaretatt fra 2010 gjennom fastsettelse av nye stillingskoder fra KA–Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon. I tillegg til kateket har KA i dag to stillingskoder for menighetsarbeider, en uten noen krav til utdanning, den andre med krav om fagbrev eller tilsvarende. Videre ble stillingskoden *menighetspedagog* opprettet; her er det etablert tre koder for innplassering. Den første av disse krever bachelorgrad eller tilsvarende, altså til sammen 3 års universitets- eller høyskoleutdanning. Den andre har krav om 4-årig universitets- eller høyskoleutdanning på bachelornivå og den tredje 5-årig utdanning på masternivå eller tilsvarende. For alle tre gjelder at graden må inneholde minst 30 stp. kristendomsfag og 30 stp. pedagogikk.⁷ Det stilles utover dette ingen spesifikke krav til bachelor og/eller mastergradens relevans, da det i for stor grad vil bli gjenstand for skjønn å vurdere gradens relevans. Det viktigste kriteriet blir derfor kompetansen som er knyttet til nivået på graden. Relevansen blir i tillegg hjulpet av kravene i pedagogikk og i kristendomsfag.

Kirkerådet og KA gikk våren 2014 ut med en felles rådgivning om å bruke stillingsstrukturen og kvalifikasjonskravene som finnes i det kirkelige avtaleverket, med vekt på kateket og menighetspedagog, når det opprettes nye undervisningsstillinger i menighetene.

⁷ For å forstå logikken i det etablerte avtaleverket, er det naturlig å ta et sideblikk til avtaleverk i undervisningsstillinger i skoleverket (KS-området), der det tilsvarende er etablert ulike titler for en opplæring/undervisning-stilling, som fagarbeiderstillinger (barne- og ungdomsarbeider), lærer (3 år, bachelor), adjunkt (4 år, bachelor), lektor (master/hovedfag). Stillingstitlene gjenspeiler i noen grad ansvarsområder, men like gjerne utdanningsnivå.

Da saken om kirkelig undervisning ble behandlet i Kirkemøtet i 2015 (KM 07/15) uttalte kirkemøtekomiteen følgende.

Komiteen vil påpeke at kompetansekravene for menighetspedagog innen pedagogikk og kristendomskunnskap er å forstå som minimumskrav, i tråd med stillingskodene i KA-regulativet. Kristendomskunnskap er kjernekompetanse for å være lærer i kirken. Det er ønskelig at bachelorutdanninger som utformes spesielt med sikte på tjeneste som menighetspedagog, inneholder mer kristendomskunnskap enn minimumskravet på 30 studiepoeng. I tillegg bør en slik utdanning inneholde praktisk-kirkelige fag. Kirkeloven § 24 tredje ledd bokstav c sier at «Kirkemøtet fastsetter kvalifikasjonskrav og tjenesteordning for særskilte stillinger innen kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk.» Kirkemøtet har fastsatt «Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer». Det er ikke fastsatt tjenesteordning for de øvrige kirkelige undervisningsstillingene. Komiteen mener at dersom det skal fastsettes nye kvalifikasjonskrav til menighetspedagog, bør dette forberedes og fremmes som egen sak for Kirkemøtet. Med utgangspunkt i høringen legger vedtakets punkt 1 til grunn at den etablerte stillingsstrukturen (med kateket, menighetspedagog og menighetsarbeider) ivaretar tilstrekkelig rammeverk og fleksibilitet for arbeidstakere og arbeidsgivere. Komiteen ønsker derfor ikke å fremme forslag om å legge inn mer innhold i kompetansekrav for menighetspedagog nå.

Kirkemøtet gjorde deretter følgende vedtak:

For tilsetning som menighetspedagog kreves utdanning på bachelor-nivå som inneholder minimum 30 studiepoeng relevant pedagogikk/formidlingsfag og 30 studiepoeng kristendomskunnskap.

Dette er altså i tråd med de krav som er fastsatt i KA's regulativ. Det er ikke siden fastsatt noen egen tjenesteordning for menighetspedagoger.

3.2.3.4. Utvalgets vurdering

Utvalget oppfatter utviklingen av alternative stillinger, og da spesielt stillingen menighetspedagog som et svar på et sterkt økende behov for opplæringsstillinger mer enn en villet og planlagt utvikling. Menighetspedagogene har imidlertid etablert seg som en viktig tjenestegruppe innen kirkelig undervisning, som gjør en stor innsats i mange menigheter. Dette ble bekreftet med Kirkemøtets vedtak i 2015.

Menighetspedagogtittelen har likevel en noe uklar status i kirkens tjenestemønster. Som påpekt over, er det ikke fastsatt noen egen tjenesteordning for menighetspedagoger, og det er dermed heller ikke reflektert over hvordan menighetspedagogstillinger er å forstå i forhold til kateketstillinger. For å kunne gå mer spesifikt inn i hvilke kvalifikasjonskrav som bør stilles til menighetspedagoger, bør etter utvalgets mening disse problemstillingene drøftes først. Utvalget ser samtidig at det går utover dets mandat å gå opp grensene mellom stillingskategoriene kateket og menighetspedagog.

Utvalget tar derfor til etterretning de kvalifikasjonskravene for menighetspedagoger som ble vedtatt av Kirkemøtet i 2015, men vil oppfordre til at forholdet mellom de ulike tjenestekategorier innen kirkelige undervisning utredes nærmere.

3.2.4. Kantorer

3.2.4.1. Alminnelige vilkår

For kirkemusikerne er kravet en fireårig bachelor i utøvende kirkemusikk. Alternativt kan det tas en treårig bachelor med 60 studiepoeng (ett år) tilleggsutdanning i enten musikk, kirkefag, pedagogikk eller diakoni. Dette var materielt sett også kravet før 2004, selv om gradsbetegnelsen kom etter kvalitetsreformen.

Hva betegnelsen «kirkemusikk» innebærer, er i første rekke resultat av fagtradisjonen innenfor de ulike utdanningsinstitusjonene. Det er ikke eksplisitt uttalt fra kirkelig hold hva som kan betegnes som kirkemusikalsk utdanning, men i fastsettelsen av krav til alternativ kompetanse (se nedenfor) gis det en tydelig retning. Her fremkommer at beherskelse av orgel er sentralt. Videre beherskelse av korledelse samt liturgi og hymnologi. NLA høgskolen søkte i 2012 Kirkerådet om godkjenning for en kirkemusikkutdanning med piano som hovedinstrument og orgel som biinstrument, men fikk negativt svar fra Kirkerådet.⁸

3.2.4.2. Alternativ kompetanse

Når det gjelder kirkemusikerne er kravet til alternativ kompetanse fireårig musikkutdanning på bachelornivå. Innenfor eller utenfor graden kreves hymnologi, liturgikk og orgelkunnskap tilsvarende 20 studiepoeng og korledelse tilsvarende 15 studiepoeng. Kompetanse i orgelspill dokumenteres ved prøvespilling godkjent av en utdanningsinstitusjon eller Kirkerådet..

Det er relativt sett nokså mange som har ønsket å bli godkjent med en slik alternativ kompetanse, mye på grunn av det store antall utenlandske kirkemusikere. I praksis har de aller fleste av disse møtt kravene ved å gjennomføre et påbyggingsår i kirkemusikk kalt Kirkemusikk II, som er tilrettelagt av flere av utdanningsinstitusjonene innen kirkemusikk, for musikere som ønsker å kvalifisere seg til kantortjeneste. Gjennom avtaler mellom de ulike utdanningsinstitusjonene og Kirkerådet blir studenter som fullfører Kirkemusikk II automatisk kvalifisert som kantor.

3.3. Autoriseringer

I tillegg til de ordningene som er nevnt over, er det også mulig for prester, diakoner, kateketer og kantorer som er ordinert eller vigslet i en luthersk kirke i EØS-området, å søke om å få autorisasjon til å virke i samme tjeneste i Den norske kirke.

Dette er som følge av Norges tilpasning til yrkeskvalifikasjonsdirektivet,⁹ som innebærer at EØS-borgere kan søke om autorisasjon for å tjenestegjøre i Norge på samme vilkår som i sitt hjemland. Direktivet omhandler lovbestemte stillinger, det vil si som har offentlige kvalifikasjonskrav.

⁸ Nærmere referanse

⁹ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF av 7. september 2005 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner

Direktivet sier at en gjensidig skal godkjenne hverandres utdanning og eksamener, uavhengig av om de er identiske, så lenge de kvalifiserer til tilsvarende stilling i hjemlandet. Reglene er i dag fastsatt i yrkeskvalifikasjonsloven, som trådte i kraft i 2018.

Som følge av dette fastsatte departementet 21. desember 2004 forskrift om autorisasjon av prester i henhold til EØS-avtalen. Denne ble vedtatt på ny av Kirkemøtet 2016. Her fremgår det som vilkår at vedkommende som søker autorisasjon må være ordinert til prestetjeneste i en evangelisk-luthersk kirke. Søkere må fremlegge dokumentasjon på dette samt bevis på at ordinasjonen ikke er tilbakekalt. Det er med andre ord ikke et krav om en tilsvarende utdanning som norske ordinerte prester. Derimot er det et krav at kirkesamfunnet hvor vedkommende er ordinert er «evangelisk-luthersk». Det betyr at utenlandske søkere fra andre kirkesamfunn ikke kan autoriseres etter denne forskriften, heller ikke fra dem som Den norske kirke har inngått forpliktende avtaler med.

Myndighet til å fastsette tilsvarende forskrifter for de øvrige vigslingsgruppene ble av staten delegert til Kirkemøtet, som delegerte den videre til Kirkerådet. Forskrift for henholdsvis diakon, kateket og kantor ble fastsatt av Kirkerådet 3. juni 2005 og gjelder tilsvarende som for prester. Direktøren er gitt fullmakt til å gjøre vedtak i hver enkelt sak for alle fire tjenestegruppene. Praksis er at autorisasjon blir gitt etter vedtak i en komite nedsatt av direktøren.

3.3.1. Betydning og fremtidig praksis

Siden 2005 er til sammen 56 personer blitt autorisert, altså gjennomsnittlig mellom tre og fire per år. Flertallet av disse er prester, og i praksis er det nesten utelukkende prester og diakoner som omfattes, ettersom vigslende kateketer og kantorer stort sett er ukjent i andre kirker. I perioden 2015-19 ble det autorisert 10 prester og 4 diakoner samt én kateket.

Etter at nåværende kirkelov blir opphevet i 2021 er det usikkert om kirkelige stillinger vil være stillinger som har offentlige kvalifikasjonskrav. Dersom dette ikke er tilfelle, betyr det at Den norske kirke står fritt til å videreføre forskriftene. Utvalget mener det kan være grunn til å se en eventuell videreføring i sammenheng med en bredere drøfting av hvilke kvalifikasjonskrav som bør gjelde for utenlandske personer som er vigslet.¹⁰

3.4. Unntaksordninger

Som følge av mangel på kvalifisert arbeidskraft, er det i en del tilfeller nødvendig å tilsette personer uten de nødvendige kvalifikasjonskrav. Dette gjelder i særlig grad kravet til formell kompetanse, men er i noen grad også knyttet til krav om vigsling.

For prester er kravet til vigsling/ordinasjon i realiteten mer absolutt enn for andre grupper, selv om det formelle kravet er likt for alle de fire gruppene. Problemstillingen blir derfor noe annerledes for prester enn for de øvrige.

¹⁰ Se avsnitt 4.1.4. og 4.1.5.

3.4.1. Prestetjeneste på fullmakt (prestevikarer)

Biskopen kan i henhold til Tjenesteordning for biskoper (TOB) § 10 gi fullmakt til egnede ikke-ordinerte til å utføre prestatjeneste. Ordningen ble innført ved kongelig resolusjon i 1974, etter et initiativ fra Bispemøtet. Den har flere ganger vært oppe til diskusjon, for presisering og utarbeiding av praktiske retningslinjer. Porvoo-avtalen og andre økumeniske avtaler som Den norske kirke har inngått har utfordret ordningen, men Bispemøtet har i flere omganger vurdert det slik at det ikke er behov for å endre ordningen og retningslinjene som følge av disse. Bispemøtet har imidlertid flere ganger presisert at ordningen skal forvaltes ut fra et nødsprinsipp. I en evaluering av ordningen i 2005 (BM 22/05) la Bispemøtet til grunn at den offentlige tjeneste med Ord og sakrament i menighetene forutsetter ordinasjon. Det ble samtidig gitt uttrykk for bl.a. at «prestatjeneste ved ikke-ordinert etter gjeldende fullmaktordning forutsetter et påtrengende behov hvor en prestatilling står ubetjent, eller betjenes bare delvis. I tillegg kan fullmakter gis til teologiske studenter i den avsluttende del av studiet i forbindelse med stiftspraksis».

Bispemøtet har også senere evaluert ordningen, senest under sitt møte i juni 2019 (BM 9/19). Biskopene vedtok da følgende:

For den videre praktiseringen av fullmaktordningen ønsker Bispemøtet å presisere følgende:

1. Fullmakt til prestatjeneste til ikke-ordinerte blir gitt for å sikre menigheten en ordnet tjeneste med ord og sakrament. Det må være et påtrengende behov som følge av at en prestatilling står helt eller delvis ubetjent.
2. Tjenesten må være tidsbegrenset, knyttet til en enkelttjeneste eller for en bestemt periode.
3. Den som blir gitt fullmakt til prestatjeneste, må gjennomgå nødvendig opplæring, som i det minste inneholder kursing i gudstjenesteledelse og sakramentsforvaltning.
4. Den enkelte biskop står fritt til å bruke sin myndighet, lokalkunnskap og sitt skjønn til å vurdere den aktuelle kandidaten i den enkelte situasjon.

Dette vedtaket viser en ordning under press. Det finnes i dag ingen samlet oversikt over bruk og omfang av ordningen. I forbindelse med Kirkerådets utredning fra 2010 ble det foretatt en kartlegging av omfanget av og erfaringen med biskopenes bruk av TOB §10. Den viser stor variasjon fra bispedømme til bispedømme i omfang og innhold i fullmaktene som blir gitt, og inkluderer stiftspraksis, sommervikariater, og lengre vikariater på opptil fire år. Det er stort sett gode erfaringer, og ordningen fyller et behov som eller ikke ville være dekket. Bispemøtet presiserer likevel i forberedelsen av saken i 2019 at det på ny er behov for en gjennomgang, for å sikre at praksis er i tråd med regelverket. Det finnes også i dag tilfeller der fullmakt blir gitt for 2-3 år om gangen. Forholdene både bispedømmene imellom og innad i bispedømmene er til dels svært forskjellige, slik at omfanget på bruken av TOB § 10 vil måtte variere. Som det fremgår av vedtaket punkt 3 og 4 finnes det i dag ingen formelle krav til denne type tjeneste, utover at vedkommende som blir tilsatt «må gjennomgå nødvendig opplæring, som i det minste inneholder kursing i

gudstjenesteledelse og sakramentsforvaltning.» Det er opptil den enkelte biskop å foreta en konkret vurdering av den enkelte kandidat, basert på lokalkunnskap og skjønn. I prinsippet kan dette dermed karakteriseres som et «hull» i de vanlige kompetansekravene til kirkelige medarbeidere.

Det finnes i dag heller ingen oversikt over hvilken faktisk formell kompetanse de som gjør tjeneste som prestevikarer har, men det er grunn til å anta at i det minste en del av dem har relevant høyere utdanning. Ordningen med fullmakt brukes også i mer eller mindre utstrakt grad som hjemmel for å gi diakoner og kateketer fullmakt til å lede gudstjenester med sakramentsforvaltning.

Kirkerådet etablerte i 2009 en arbeidsgruppe som skulle utrede mulige ordninger for lokal prestetjeneste samt spørsmålet om en type «ungdomspastor» med bachelor-eksamen, for Den norske kirke. Arbeidsgruppen konkluderte med en rapport i 2010 med tittelen *Lokal prestetjeneste – utgreiing av nye ordningar*, som munnet ut i et forslag om en mer dynamisk og systematisk bruk av TOB § 10. Rapporten ble behandlet av Kirkerådet høsten 2010 (KR 51/10), og ble oversendt Bispemøtet, men har ikke ført til noen endring av retningslinjene.

Det har vært en stigende tendens til at søkere til evalueringsnemnda har erfaring som prestevikarer, gjerne over perioder på flere år. Dette er personer som enten i forkant eller i løpet av perioden som prestevikar har skaffet seg tilstrekkelig kompetanse til å bli godkjent av evalueringsnemnda som kompetente til å ordineres.

3.4.2. Kvalifikasjonskrav og vigsling

Prestevikarordningen er skapt ut fra behovet for en ordning som gir mulighet for å bemanne prestestillinger selv om kravet om ordinasjon ikke er oppfylt. For de øvrige profesjonene er dette løst på en annen måte. Siste avsnitt i kvalifikasjonskravene både etter dagens ordning og i forslaget til justert ordning, gir åpning for at dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene, kan stillingen midlertidig besettes av ukvalifiserte. For diakon og kateket er det formulert som at stillingen midlertidig kan omgjøres til en stilling innen henholdsvis diakoni og kirkelig undervisning. Denne muligheten er for disse kategoriene knyttet til det som i dagens regelverk fortsatt heter «statlig finansiering». Dette er i utgangspunktet stillinger som før 1997 var statlige stillinger, og som etter overføringen til kirkelig fellelsråd har fått tilskudd fra bispedømmerrådet. For disse stillingene må bispedømmerrådet godkjenne en slik midlertidig omgjøring. For stillinger uten tilskudd fra bispedømmerrådet vil arbeidsgiver antas å ha en større frihet til omgjøring. Dette viser seg i regelverket for kantor, der formuleringen mer åpen. Der heter det at hvis det ikke melder seg søkere som er kvalifisert til kantor, kan det tilsettes organist.

Utvalget ser at det er noen utfordringer knyttet til å ha denne type unntaksbestemmelser. Det kan potensielt utvanne de faglige kravene til stillingen og dermed undergrave de kvalifikasjonskravene som er satt opp som normalkrav. På den annen side vil det i mange tilfeller være en reell problemstilling at det ikke finnes kvalifiserte søkere. Alt i alt ser utvalget det som en fordel at regelverket åpner for denne type unntak.

Knyttet til denne bestemmelsen er imidlertid også en annen problemstilling, nemlig søkere som er kvalifiserte til stillingen, men som av ulike grunner ikke ønsker å bli vigslert til tjenesten. Dette gjelder først og fremst kirkemusikere.

Dagens tjenesteordninger forutsetter at en person som oppfyller kvalifikasjonskravene og søker stilling i Den norske kirke blir vigslert til stillingen. Det går klart frem i tjenesteordningens § 5, der det heter «Tilsetting skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev». Dette må sees i sammenheng med § 4 siste ledd. Der vedkommende ikke oppfyller kvalifikasjonskravene vil det heller ikke være grunnlag for vigsling. Det kan imidlertid vanskelig hevdes ut fra § 4 siste ledd at personer som er kvalifisert likevel kan tilsettes som organist fordi de ikke vil innrette seg etter forutsetningen om vigsling i § 5.

Virkeligheten er likevel at flertallet av dagens kirkemusikere ikke er vigslert. Av samtlige som er ansatt i en kirkemusikalsk stilling er bare rundt 23 % vigslert. Et stort antall av disse har heller ikke de nødvendige kvalifikasjoner, men også blant dem som er kvalifisert er bare omkring halvparten vigslert til kantor. Creo, som er den dominerende fagforening for kirkemusikere, har en pragmatisk tilnærming til denne situasjonen. Deres tilnærming er at da Kirkemøtet i 2015 stadfestet at vigsling skulle være et krav for å bli kantor, innførte man indirekte to kategorier kirkemusikere, en vigslert, med tittel kantor, og en ikke-vigslert, med tittel organist. En slik betraktning har utgangspunkt i KA's lønnsregulativ, som baserer lønnsnivå på utdanning, men er i strid med tjenesteordningens ordlyd og antagelig også med Kirkemøtets intensjon.

Utvalget vil peke på utfordringen som ligger i at et sentralt vilkår for tilsetting som Kirkemøtet har satt i så stor grad blir neglisjert av en tjenestegruppe. Dette er også en situasjon som kirkemusikerne selv opplever ubehagelig.

Utvalget ser det ikke som en del av sitt mandat å vurdere hvorvidt kravet om vigsling i sin nåværende form skal videreføres eller endret. Utvalget vil likevel peke på at det fortsatt ligger betydelige uløste spenninger innenfor tenkningen rundt vigsling av kirkemusikere, som Kirkemøtet i fremtiden bør adressere.

3.5. Kvalifikasjonskrav i noen sammenlignbare kirker

Dette kapitlet omhandler i hovedsak kvalifikasjonskrav for prester. Det har sammenheng med at de øvrige tjenestene som i Den norske kirke er vigslerte tjenester i mindre grad har samme status og klare kvalifikasjonskrav i sammenlignbare kirker. Et unntak er diakoner, som har en sterk stilling i Sverige og Finland. Disse er omtalt kort.

3.5.1. Danmark

For å bli prest i den danske folkekirke må man ha kandidateksamen i teologi (cand.theol.) fra et dansk universitet. Dette tilsvarer mastergrad, men det forutsettes forkunnskaper i gresk og latin. Enkelte får ekvivalent deler av teologiske utdannelse fra andre land. Det skjer via Kirkeministeriet. I etterkant av kandidateksamen er det en fire måneders utdanning ved et av de to pastoralseminarene.

Det er videre åpnet for at andre personer kan søke prestestilling «såfremt den pågældende i fremtrædende grad har vist sig i besiddelse af egenskaber, der har

væsentlig betydning for varetagelse af præstestilling.»¹¹ Tillatelse til dette blir gitt av kirkeministeriet. Kandidaten må ha fylt 35 år og bestå en prøve hos biskopen. Det er også biskopene som søker etter denne bestemmelsen. I etterkant av godkjenningen må kandidaten gå et semester på pastoralseminariet. Det er få som blir prester etter denne veien, men antallet er visstnok noe økende.

Helt fra 1922 har det dessuten vært mulig for ikke-teologer med en annen akademisk utdannelse å bli ordinert, dersom vedkommende blir kalt spesielt av en bestemt menighet og biskopen godkjenner dette. Det er ukjent hvor utbredt denne ordningen er.

Det var tidligere også flere veier til prestatjenesten, som en følge av forbigående forhold som skapte prestemangel. I perioden 1962-85 fantes en ordning som tillot ikke-teologer som er akademikere å bli prester, etter en prøve for et utvalg bestående av to biskoper og en professor. I 1971 ble det vedtatt en «nødlov» med tidsbegrensning på ti år, for å avhjelpe den store prestemangelen. Her var kravet bare lærerskoleeksamen samt et teologisk kurs og en prøve anordnet av kirkeministeriet.

I Danmark finnes ingen ordninger for å gjennomføre de typiske presteoppgaver uten ordinasjon.

Som en følge av tiltagende prestemangel nedsatte det danske kirkeministeriet i 2016 et utvalg som skulle se på tiltak for å avhjelpe dette. Utvalget avgav i september 2018 *Betænkning fra Udvalget om præstemangel*.¹² Betenkningen anbefalte å skape flere alternative veier. Man foreslo også for en tidsavgrenset periode å gjenopplive ordningen med at ikke-teologer med høyere utdannelse skulle kunne ordineres. Disse forslagene har imidlertid ikke vunnet politisk tilslutning. Det er nå nedsatt et nytt utvalg til å se på problematikken.

3.5.2. Finland

Kravene til teologisk utdanning er gitt av Biskopsmøtet 2013.¹³ Den som søker om ordinasjon skal ha minst en teologie magisterexamen (mastergrad) hvori inngår studier i eksegetikk, kirkehistorie, systematisk teologi og praktisk teologi, sammenlagt minst 100 studiepoeng, og religionsvitenskapelige studier minst 10 studiepoeng. Dessuten minst 30 sp i minst 2 klassiske språk og praktisk teologi minst 20 sp.

For å søke fast prestatjeneste som kapellan eller kyrkoherde, må man, i henhold til kyrkoordningen, avlegge pastoraletamen. Denne avlegges hos domkapittelet. Pastoraletamen kan avlegges av prest etter ferdig grunnutdanning og minst to års prestatjeneste. Eksamenen omfatter 34 studiepoeng og består av åtte studieenheter i tillegg til preken- og undervisningsprøver. Høyere pastoraletamen, som bl.a.

¹¹ Lov om ansættelse i stillinger i folkekirken m.v. lov nr. 647 af 12. juni 2013.

¹²

http://www.km.dk/fileadmin/share/billeder/Betaenkninger/Betaenkning_fra_Udvalget_om_praestemangel_-_September_2018.pdf

¹³ [https://evl.fi/plus/beslutsfattande/lagstiftning/kyrkans-forfattningssamling-nr-63/nr-114-biskopsmotets-beslut-om-teologisk-examen-som-kravs-for-prastambetet?p_p_id=56_INSTANCE_Wppum7aCyetw&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=2](https://evl.fi/plus/beslutsfattande/lagstiftning/kyrkans-forfattningssamling/forfattningssamling-nr-63/nr-114-biskopsmotets-beslut-om-teologisk-examen-som-kravs-for-prastambetet?p_p_id=56_INSTANCE_Wppum7aCyetw&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=2)

omfatter en teologisk avhandling, kreves av en søker til domprost og stiftsdekan og for å kunne velges til prästassessor ved domkapitlet.

Utdanningskrav til *diakon* er gitt av kyrkostyrelsen, oppdatert 2017.¹⁴ Her er kravet yrkeshøgskoleeksamen innen helse- og sosialfag, området sosionom (YH), som omfatter minst 210 studiepoeng eller yrkeshøgskoleeksamen innen helse- og sosialfag området, sykepleier (YH), som omfatter minst 240 studiepoeng.

Eksamen må inkludere minst 90 studiepoeng teologiske studier og studier som berører arbeidet i menighetene og kirken samt følgende diakonale emner:

1. Teologiske studier som gir innsikter i Bibelen, den kristne tro og kirkens åndelige liv, minst 20 studiepoeng
2. Yrkesstudier i diakoni, minst 40 studiepoeng
3. Heltidspraksis innen diakoni, minst 15 studiepoeng, hvorav minst 12 studiepoeng i en menighet eller kirkelig samarbeidsområde i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland
4. Oppgave i diakoni, minst 15 studiepoeng.

Diakoner vigsles til tjenesten.

Kyrkostyrelsen har også gitt utdanningskrav for ungdomsarbeidsledere, ledere av barnearbeid, leder for misjon og internasjonal virksomhet og familierådgiver eller leder av familiekontor.

3.5.3. Sverige

I Svenska kyrkan er det fire typer stillinger som gjennomgår en kirkelig utdanning ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut i Uppsala og Lund. Det er prest, diakon, menighetspedagog (församlingspedagog) og kirkemusiker. En viktig side av denne utdanningen er samvirket med de tre andre yrkesutdanningene. Noen fag studeres bare i presteprogrammet mens andre er felles med ett eller flere av de øvrige tre programmene. Fagene inngår i sju kunnskapsområder, som er:

Gudstjeneste (inkludert homiletikk og liturgikk)

Diakoni

Menighetspedagogikk (med kateketikk)

Kunst og musikk

Sjelesorg

Strategi og lederskap

Teologi og samfunn

Før man begynner på utbildningsinstitutet skal det være gjennomført åtte ukers praksis i en menighet samt deltatt på åtte-ti dagers samlinger i stiftet. Kandidaten tar selv kontakt med det stift vedkommende ønsker å knytte seg til. Som del av en vigslet tjeneste må preste- og diakonkandidater bli anbefalt av en biskop.

¹⁴ <https://evl.fi/plus/beslutsfattande/lagstiftning/kyrkans-forfattningssamling/forfattningssamling-nr-63/nr-124-kyrkostyrelsens-beslut-om-examina-som-forutsatts-av-vissa-tjansteinnehavare-i-andligt-arbete>

Før utdanningen ved utbildningsinstituttet må hver av de fire profesjonene ha gjennomgått en fagutdanning.

For å bli *prest* i Svenska kyrkan må man i utgangspunktet ta magistereksamen (240 studiepoeng, dvs. 4 års studier) og dessuten kurset Svenska kyrkans tro och liv på universitet eller høgskole (15 poeng). Totalt 255 poeng. Magistereksamen er fastsatt å skulle inneholde: allmenn religionsvitenskap 30 poeng, bibelvitenskap 60 poeng hvorav 30 poeng språk og systematisk teologi 30 poeng i tillegg til Svenska kyrkans tro och liv.

Integrert i magisterstudiene begynner prestekandidatene også på den pastoralteologiske utdanningen ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Første del er 15 poeng studier som går over ett semester, som er tenkt å skulle tas sammen med universitetskurset i Svenska kyrkans tro och liv. Først deretter kan prestekandidaten begynne sitt avsluttende hele år (60 studiepoeng).

Først etter dette kan stiftets domkapittel la en person gjennomgå «prästexamen», som er den siste formelle prøven, som foregår umiddelbart før ordinasjonen.

Dette beskriver den vanlige majoritetsveien fram til prest i Svenska kyrkan. Det finnes noen unntak fra denne regelen. Det vanligste unntaket gjelder personer – med kortere utdanning – som er ordinert til tjeneste i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen. Andre vanlige unntak gjelder prester som kommer fra medlemskirker i LVF, Porvoo-fellesskapet eller andre kirker som Svenska kyrkan er i kirkefellesskap med. Det er imidlertid ingen alternative utdanningsveier for å bli vanlig menighetsprest i Svenska kyrkan. Man hadde tidligere en ordning med «dispensutbildning», som gav mulighet for å bli ordinert med en kortere utdanning. Det var her en nedre aldersgrense på 35 år, og det var tidsrestriksjoner på når man kunne bli komminister og kyrkoherde.¹⁵ Denne ordningen ble forlatt antagelig en gang på 1980-tallet. Det skal legges til at normalutdanningen på det tidspunktet var lengre enn i dag.

I prinsippet har en biskop myndighet til å ordinere en person som ikke oppfyller de stipulerte kravene, men i praksis er det en sterk enighet i bispemøtet om ikke å avvike fra felles ordninger eller rutiner.

I Svenska kyrkan er det heller ingen ordninger for – eller en praksis med – å la uordinerte personer utføre noen av de særskilte presteoppgavene. Hverken gudstjeneste med nattverd eller kirkelige handlinger kan utføres fullt ut av en uordinert person.

På bakgrunn av aktuelle utfordringer finnes det en diskusjon og en viss vilje fra bispemøtets side til å vurdere mulighetene for et mer individuelt tilpasset utdanningsløp for blivende prester.

Kvalifikasjonskravene for *diakon* går langs de samme linjene som for prest. For å bli diakon må man ha en fagutdanning fra høgskole eller universitet samt være opptatt som diakonkandidat i et stift. Deretter studerer man pastoralteologi ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut.

¹⁵ NOU 1972:31 s.42

Siden 2013 er kravet til høyskoleutdanning minst kandidatexamen, tilsvarende bachelorgrad 180 studiepoeng, med hovedområde (90 stp) innen ett av følgende områder: psykologi, sosialt arbeid, sykepleie, medisin eller folkehelse, alternativt annen kandidatexamen, 180 stp, med 90 stp innen psykologi, sosialt arbeid, sykepleie, medisin eller folkehelse.

Alternativt yrkeseksamen som omfatter minst 180 studiepoeng innen tilsvarende områder (f.eks. sosionom eller sykepleier).

Efter avsluttet fagutdanning følger en pastoralteologisk utdanning for diakoner ved Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Studiene omfatter to semesters studier på heltid. at man har Dette er det samme som for prestekandidater.

Som med prester er de to sistnevnte delene av utdanningen avhengig av tilknytning til ett av Svenska kyrkans stift. Etter fullført utdanning blir kandidaten vigslet til diakon i det stiftet vedkommende skal gjøre tjeneste.

Utdanning til *menighetspedagog* (församlingspedagog) er høyskoleutdanning som lærer på bachelornivå, minst 180 studiepoeng.

Deretter gjennomgås en ettårig utdanning på heltid ved utbildningsinstitutet.

Menighetspedagog er ikke en vigslet stilling i Svenska kyrkan.

Utdanningen for *kirkemusikere* gis på flere nivå. Det kan velges en toårig høgskole- eller musikhøgskoleutdanning på 120 stp. kunstnerisk kandidatutdanning (180 stp) med innretning kirkemusikk. Etter den kunstneriske kandidatutdanningen kan man også ta kunstnerisk masterutdanning (120 hp).

De tre utdanningsnivåene gir tittel som henholdsvis kantor, organist og førsteorganist. Heller ikke kirkemusikerne blir vigslet til tjeneste.

3.5.4. Church of England

I Church of England er veien til prestatjeneste i større grad preget av vekt på personlig kall og modning enn i norsk og luthersk tradisjon. Den som ønsker å bli prest først etablerer en kontakt med sin biskop. Hvert bispedømme har Diocesan Directors of Ordinands (DDO's) som i samarbeid med en lokal menighet veileder kandidatene frem mot presentasjon for et utvalg kalt Bishop's Advisory Panel. Panelet foretar intervjuer knyttet til personlig modenhet, tro og evne til å formidle evangeliet. Utvalget gir deretter anbefaling om egnethet for prestatjeneste. Dersom kandidaten blir anbefalt, vil den lokale biskopen sende vedkommende til videre opplæring. Tradisjonelt har kandidatene blitt sendt på et presteseminar, og det finnes en rekke slike seminarer spredt utover landet, med forskjellig teologisk og kirkelig profil. Alternativt kan man velge å studere ved åpne institusjoner kombinert med tilknytning til en menighet. Det er også lagt til rette for deltidsstudier ved siden av annet arbeid.

I tillegg til dette er det en utbredt praksis med local ordained ministers, som vanligvis ikke er betalt.

Church of England har også diakoner, som følge av læren om det tredelte embete diakon – prest – biskop. For de flestes vedkommende er diakonatet et forstadium til prestedtjenesten, men det finnes også de som er ordinert som «permanent» eller «distinctive deacons». Det er imidlertid ikke noe eget utdanningsprogram for disse, og de er for det meste ulønnede personer som jobber i kirken på frivillig basis.

4. Forslag til reviderte kvalifikasjonskrav

4.1. Innledning

Den overordnede målsettingen for utvalgets forslag er forenkling og klargjøring av regelverket angående kvalifikasjonskrav for kirkelige stillinger. Det er viktig både for dem som ønsker å utdanne seg til en kirkelig stilling og for utdanningsinstitusjonene at regelverket for kvalifikasjoner er så enkelt og entydig som mulig. En slik utvikling vil også kunne være et bidrag i arbeidet med rekruttering.

En viktig side ved forslagene er at muligheten for personlig godkjenning på grunnlag av annen tilsvarende kompetanse eller eventuelt på grunnlag av særlige kvalifikasjoner, foreslås avsluttet. For presters vedkommende betyr dette en avvikling av evalueringsnemnda. For de øvrige vil muligheten for å godkjennes etter søknad til Kirkerådet falle bort. Utvalget mener en slik individuell vurdering ikke uten videre skaper større rekruttering til de ulike profesjonene, og i noen tilfeller kan en slik vurdering virke mot sin hensikt, altså at den er demotiverende. Isteden er det foreslått alternative veier mot kvalifisering som er mer forutsigbare og gjennomsiklige, og dermed gjør det lettere for den enkelte å planlegge et studieløp.

En viktig avveining i oppstilling av kvalifikasjonskrav er behovet for på den ene siden en tydelig faglig identitet og på den andre siden fleksible ordninger som gjør det lettere for personer med en annen fagbakgrunn og kvalifisere seg til en kirkelig profesjon. Utvalget har svart på denne problemstillingen ved å sette opp en tydelig hovedvei mot den enkelte profesjon, samtidig som det er satt opp alternative studieløp som under gitte forutsetninger gir en lettere vei mot målet. Denne organiseringen gir etter utvalgets mening en bedre og tydeligere organisering av kvalifikasjonskravene enn dagens ordning med individuell vurdering enten i nemnd eller administrativt i Kirkerådet.

Et viktig teknisk grep i utformingen av forslagene er betegnelsen «*i eller utenfor graden*». Det betyr at all relevant kompetanse som finnes innenfor rammen av en eksisterende mastergrad kan brukes videre, men videre at manglende kompetanse kan legges til i tillegg. Det blir altså ikke nødvendig for noen å ta en ny mastergrad. For dem som ikke har noen mastergrad fra før, vil denne kunne tilpasses på bakgrunn av emnekravene.

Det elementet av personlig vurdering som i dag foregår i evalueringsnemnda og i noen grad i Kirkerådet, kan i dag bedre ivaretas av andre instanser. Det er for det første i dag bedre systemer for egnethetsvurdering og skikkethetsvurdering i regi av utdanningsinstitusjonene enn da nåværende regelverk ble vedtatt. Disse ordningene vil langt på vei kunne fange opp manglende egnethet på en mer treffsikker måte enn dagens systemer. Der nest har kirken selv bygget ut et apparat for å prøve motivasjon og egnethet, særlig gjennom programmene Veien til prestedtjeneste (VTP) og Veien til vigslet tjeneste (VTVT). Utvalget har i liten grad sett på innholdet i disse

programmene, men finner denne type arena godt egnet til å prøve den enkeltes motivasjon og evne til kirkelig tjeneste. Her møtes den enkelte student og det organ som er ansvarlig for den endelige prøving med tanke på vigsling, nemlig biskopene. Dersom det skulle være behov fra kirkens side for en større grad av prøving av personlig egnethet, er det etter utvalgets mening naturlig å videreutvikle en slik arena.

4.2. Kvalifikasjonskrav prest

Profesjonsstudiet i teologi er og skal fortsatt være hovedveien til å bli prest. I tillegg foreslås et alternativ for andrekarriere-prester, som erstatter dagens § 5 og 6 i forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Samlet sett innebærer utvalgets forslag en potensielt lavere terskel for personer med en annen høyere utdanning som har fylt 35 år å kvalifisere seg for prestedtjeneste. Samtidig som at de faglige krav til prestedtjeneste styrkes i forhold til dagens regelverk.

Utvalget mener en slik forenkling vil gi en ramme for presteutdanningen som er mer dynamisk enn dagens ordning, og som dermed vil være et bedre redskap til å møte utviklingen som avtegner seg i arbeidsmarkedet og i samfunnet generelt. Det har vært viktig å bevare dagens profesjonsstudium i teologi som hovedveien til prestedtjeneste. Samtidig har det vært viktig å legge til rette for gode og forutsigbare ordninger for dem som ønsker å kvalifisere seg til prest på et senere tidspunkt i livet.

Utvalgets forslag innebærer bortfall av muligheten for å bli godkjent på grunnlag av særlige kvalifikasjoner. Som en konsekvens av dette foreslår utvalget at evalueringsnemnda blir nedlagt, og at det heller ikke vil være mulighet for individuell vurdering av kandidater administrativt i Kirkerådet. I stedet foreslås en tydeligere konkretisering av kvalifikasjonskravene for en alternativ utdanningsvei til prestedtjeneste. Bortfallet av evalueringsnemnd og innføringen av tydeligere krav vil gjøre det mer forutsigbart for aktuelle kandidater å planlegge et studieløp som sikrer oppnådde kvalifikasjoner. Ordningene vil også være enklere å administrere. Utvalget forutsetter at vurderinger av skikkethet/egnethet blir gjort av andre instanser. Nærmest til dette ligger utdanningsinstitusjonene og biskopene, blant annet gjennom programmet Veien til prestedtjeneste (VTP)

Forslaget innebærer også en avvikling av den egne forskriften om kvalifikasjonskrav for tilsetning som prest i Den norske kirke. Kvalifikasjonskravene settes inn som en ny § 3 i tjenesteordning for menighetsprester.¹⁶ Dette blir dermed i tråd med de øvrige tjenesteordningene. Det bør vurderes om tjenesteordningen dermed bør skifte tittel til «tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for menighetsprester».

Med en slik organisering vil kvalifikasjonskravene konsentrere seg kun om å fastslå hvilken formell kompetanse som kreves. Krav om medlemskap i Den norske kirke og

¹⁶ Som i dag lyder slik: «Bare person som fyller de kvalifikasjonskrav for tilsetning av prest i Den norske kirke som er fastsatt av Kirkemøtet, kan være fast tilsatt prest i Den norske kirke. Person som er vigslent til prest i annet kirkesamfunn, kan etter godkjenning i samsvar med tjenesteordning for biskoper § 8 femte ledd likevel tilsettes midlertidig i prestestilling når arbeidsmiljøloven tillater det, selv om vedkommende ikke fyller kvalifikasjonskravene. Vedkommende er så lenge tilsetningen varer å regne som prest i Den norske kirke i forhold til lovgivningen om vigselmyndighet og taushetsplikt.»

krav om norsk språk, som i dag står oppstilt i forskriftens § 2, forutsettes fanget opp andre steder i kirkelig regelverk.

Avvikling av dagens forskrift er også knyttet til forslaget om nedleggelse av evalueringsnemnda. Foruten de ulike former for kvalifikasjonskrav, omtaler forskriften i første rekke sammensetning og arbeidsform for nemnda, hvilke saker den kan behandle samt saksbehandlingsregler.

4.2.1. Normal kompetanse

Det normale kompetansekravet for prest er i dag *candidatus/candidata theologiae* (cand.theol.) Denne graden betegner etter kompetansereformen profesjonsstudiet i teologi, som er en seksårig utdanning på masternivå.

Tittelen cand.theol. er også betegnelsen på den tidligere teologiske embetseksamen. Denne graden inneholdt ikke praktisk-teologisk utdanning. Det er derfor fortsatt presisert i kompetansekravet at en slik utdanning må foreligge, enten som en del av eller i tillegg til cand.theol.-graden.

Utvalget foreslår ingen endringer i innhold eller omfang av dette studiet. Profesjonsstudiet i teologi, slik det i dag foreligger, er resultat av en utvikling gjennom lengre tid, og det har vært lagt ned en stor innsats for å bevare og videreføre det som et av de akademiske profesjonsstudiene i Norge. Utvalget foreslår at dette fortsatt blir hovedveien til å oppnå kvalifikasjoner som prest.

I likhet med tidligere, er det faglige innholdet i cand.theol.-graden ikke nærmere definert i forslaget. Det vil altså være helt og holdent opp til de ulike lærestedene å innholdsbestemme hva en teologisk profesjonsutdanning skal bestå av. Dette står i motsetning til de tre andre vigslede profesjonene, hvor kvalifikasjonskravene i større grad stiller innholdsmessige krav til utdanningen. Den viktigste grunnen til at det er slik er antagelig at presteutdannelsen bygger på en lang og velprøvd fagtradisjon. Kirkerådet hadde i 2012 samtaler med fakultetene om hvorvidt det var behov for at kirken i større grad gir signaler om hva en prest skal kunne. Disse samtalene konkluderte med å peke på formuleringen i dagens forskrift § 5, som krever «kunnskaper innen teologiens tradisjonelle hoveddisipliner». Disse hoveddisiplinene ble i samtalene definert som bibelfag, systematisk teologi og kirkehistorie, i tillegg til praktisk-teologiske fag. Det har fra enkelte hold kommet forslag om at presteutdanningen også bør inneholde andre emner enn de tradisjonelle, men dette er aldri konkretisert, og er heller ikke videre tematisert her.

I dagens forskrift § 3 omtales muligheten for at også andre utdanninger kan gi rett til å være prest, dersom et fakultet som har rett til å tilkjenne cand.theol.-grad vurderer at utdanningen *i innhold og omfang* tilsvarer cand.theol.-grad. Denne muligheten til å ekvivalere grader har lærestedene i dag på generelt grunnlag, og utvalget anser det ikke som nødvendig at det skal regelfestes spesielt.

4.2.2. Alternativ kompetanse

Kravene til annen tilsvarende kompetanse, slik de i dag kommer til uttrykk i forskriftens § 5, har som tidligere vist flere krevende sider (se avsn. 3.1.2.1.). Forslaget til nye regler gjør det enklere og mer forutsigbart å legge en plan for utdanning som kan føre frem til å bli kvalifisert for å søke ordinasjon.

Utvalget foreslår at personer som har fylt 35 år ved tilsetting i prestestilling vil etter forslaget gis mulighet til en forenklet vei for å kvalifiseres til prestetjeneste uten en personlig godkjenning av en nemnd. Videre foreslår utvalget at den praktisk-teologiske utdanningen i større grad ses i sammenheng med og potensielt som en integrert del av den samlede utdanningen, og ikke som i dag noe som må tas *etter* en godkjenning av øvrig kompetanse. Dette vil gi større mulighet for integrasjon mellom teoretiske og praktisk-teologiske fag, og samsvare mer med studieløpet av profesjonsstudiet i teologi, slik det har utviklet seg siden dagens forskrift ble fastsatt.

Kravet om mastergrad videreføres. Internasjonalt oppnås mastergrader på ulikt vis. Utvalget understreker at mastergraden i nivå og omfang skal svare til norske mastergrader, slik dette er beskrevet i forskrift om krav til mastergrad.¹⁷

Det har som nevnt vist seg vanskelig å beskrive hvilke mastergrader som anses relevante for prestetjeneste under dagens § 5. Dersom en skal opprettholde kravet om at mastergraden skal være innholdsmessig relevant for prestetjeneste, må noen gjøre en vurdering av denne relevansen. Lærestedene vil normalt ikke gjøre denne typen relevansvurderinger. Det ville da også potensielt kunne oppstå ulik praksis for hva som oppfattes som relevant, og følgelig et uheldig press mot de ulike lærestedene. En annen mulighet er å beholde evalueringsnemnda i en eller annen form eller at vurderingen foretas administrativt av Kirkerådet. Dette kunne sikre en mer enhetlig praksis, men det vil være krevende for evalueringsnemnda å gjøre en slik vurdering. Grunnene til dette er utdypet nedenfor. Det er etter utvalgets menigng også lite hensiktsmessig å opprettholde en instans som skal foreta en vurdering kun av dette ene kriteriet.

Hvis en konkret vurdering av relevansen av den enkelte mastergrad faller bort, kan man gå i en av to retninger: Enten en ganske tydelig spesifisering, i selve regelteksten eller i en veiledning, av hvilke typer mastergrader som anses som relevant. En slik spesifisering vil imidlertid enten innebære en klar innsnevring i forhold til dagens praksis eller den vil likevel etterlate et visst rom for skjønn. Utvalget foreslår isteden at det ikke settes noe krav til profilen på mastergraden som sådan, men at det settes opp faglige minstekrav som enten kan ligge i mastergraden eller være fagemner som kan tas i tillegg, enten på bachelor- eller masternivå.

Potensielt vil bortfall av kravet til relevans kunne føre til at personer med ikke relevante mastergrader nå i større grad vil søke å kvalifisere seg til prestetjeneste. Erfaringen fra de siste årenes behandling i evalueringsnemnda er imidlertid at vurderingen av relevans knytter seg vel så mye til den enkeltes personlige motivasjon og bruk av sin fagkunnskap som den formelle utdanningen. Risikoen for å få kandidater med en helt irrelevant kompetanse vurderes derfor ikke som stor. Etter utvalgets mening bør denne type skjønnsmessig vurdering uansett skje i andre sammenhenger enn i en kort samtale mellom evalueringsnemnda og den enkelte søker.

Utvalget foreslår at utdanningen totalt må inneholde minimum 120 studiepoeng teologiske emner, mot 80 i dagens ordning. De faglige kravene ved bortfall av en vurdering i evalueringsnemnda vil dermed bli noe, men ikke vesentlig, forhøyet.

¹⁷ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2005-12-01-1392>

Hoveddelen av disse studiepoengene vil normalt være på bachelornivå, men utvalget foreslår at minimum 30 studiepoeng av de teologiske emnene må være på masternivå. Det skal bidra til at de som går denne veien har hatt mulighet for å jobbe selvstendig med teologiske problemstillinger.

Det er spesifisert at studiepoengene i teologiske emner skal være i «de tradisjonelle teologiske kjernedisiplinene». Hva som menes med dette er nevnt over. Det er nødvendig at også de som vil kvalifisere seg gjennom alternativ kompetanse har en bred og balansert innsikt i de tradisjonelle teologiske fag. Det forutsettes at fagsammensettingen og balansen mellom de ulike disiplinene er underlagt samme krav for dem med alternativ kompetanse som for dem som tar profesjonsstudiet i teologi. For å understreke dette presiserer forslaget at studieemnene minst må dekke områdene Det nye testamentet, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie.

Videre må det foreligge praktisk-teologisk utdanning, som skal svare til den praktisk-teologiske utdanningen som gis innenfor cand.theol.-programmet. I dagens ordning utgjør denne 60 studiepoeng. Den praktisk-teologiske utdanningen skal sikre at kandidatene kommer på samme nivå som profesjonsutdannede kandidater på dette feltet. Omfanget av denne delen av utdanningen vil kunne variere, etter som hvilken praktisk-kirkelig erfaring kandidatene som går denne veien har med seg inn i utdanningsløpet. Utdanningsinstitusjonene vil vurdere om tidligere arbeidspraksis vil kunne innpasses/gi mulighet for fritak fra enkelte krav. Utvalget mener det her bør stilles krav til relevant arbeidserfaring i minst fire år. Relevant arbeidserfaring betyr i denne sammenheng først og fremst arbeid i en lokal menighet med oppgaver som tangerer presteoppgaver. Typisk erfaring vil være tjeneste som prestevikar eller i andre menighetsoppgaver som involverer teologisk refleksjon, for eksempel kateket eller menighetspedagog eller i en diakonal stilling. Også tilsvarende menighetspraksis fra andre kirkesamfunn eller pastoral og/eller pedagogisk-/formidlingserfaring fra organisasjoner kan vurderes som relevant. Administrativ erfaring fra menighet, f.eks. som kirkeverge, vil i mindre grad kunne vurderes som relevant.

Hvorvidt en mastergrad tilsvarer en norsk toårig mastergrad, kan vurderes av norske læresteder og i siste instans avgjøres av NOKUT.¹⁸ Hvilke fagemner som faller innenfor de tradisjonelle teologiske hoveddisipliner, vil måtte vurderes av tilsettende myndighet i dialog med utdanningsinstitusjonene.

De teologiske emnene og den praktisk-teologiske utdanningen kan tas *i eller utenfor* rammen av en eksisterende mastergrad. Erfaringen fra evalueringsnemnda tilsier at mange av dem som søker mot teologi har grader som inneholder tilstrekkelig eller tilnærmet tilstrekkelig antall studiepoeng teologi (master i teologi, kirkelig undervisning eller tilsvarende). For disse vil det ofte være tilstrekkelig å fullføre praktisk-teologisk utdanning. Personer med mastergrader som er mindre direkte relevant for prestedtjenesten vil måtte ta teologi-emner i tillegg. Den someventuelt ikke noe teologi i fagkretsen, vil måtte ta hele kravet til teologisk og praktisk-teologisk utdanning utenfor graden. Dette er stipulert til tre års fulltidsstudium. Prester som kommer denne veien, har da halvparten av den teologiutdanning som ligger i

¹⁸ Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen

cand.theol.-utdanningen. Til gjengjeld har de en annen mastergrad og trolig også yrkeserfaring som kan være verdifull kompetanse for prestedtjenesten.

Personer som fra før har utdanning på bachelornivå eller tilsvarende, vil måtte fullføre en mastergrad. Dette kan være en mastergrad som bygger på den bachelorgraden de har fra før, eller det kan være en mastergrad i teologi. Dersom lærestedene etablerer en erfaringsbasert master i teologi, vil en person med en ikke-teologisk bachelorgrad (og som har minimum 2 års relevant arbeidserfaring) kunne oppfylle kvalifikasjonskravene i løpet av tre års fulltidsstudium. Dersom kandidaten *ikke* har relevant arbeidserfaring, vil vedkommende ikke kunne bli tatt opp til en erfaringsbasert master.

Med dagens bemanningssituasjon mener utvalget dette er en passende balanse mellom behovet for tilstrekkelig teologisk kompetanse og behovet for en tilstrekkelig åpen vei for å kvalifisere seg til prestedtjeneste. Med det forslaget som foreligger blir det skapt to tydelige alternative veier for å kvalifisere seg for prestedtjeneste.

Sammenlignet med dagens ordning der alle blir vurdert av evalueringnemnda, vil forslaget for noen gi et kortere løp mot kvalifisering for prest, mens det for andre vil gi et noe lengre studium. For begge disse gruppene gjelder at den foreslåtte varianten vil være mer oversiktlig og forutsigbar enn dagens ordning med godkjenning i nemnd. Utvalget mener det ikke er tjenlig å foreslå endringer som vil skape høyere skranker for å kunne bli prest enn de som finnes i dag. Godkjenning i nemnd er i seg selv en omstendelig prosess som i mange tilfeller vil forlenge veien mot endelig kvalifisering. Utvalget mener at den foreslåtte endringen følgelig vil gjøre det enklere for et flertall å kvalifisere seg til prestedtjeneste samtidig som den gir en tilstrekkelig solid teologisk faglighet.

Oppsummert mener utvalget kravene til alternativ kompetanse bør bli som følger:

1. Fylte 35 år
2. Mastergrad
3. Minimum 120 studiepoeng teologiske emner innenfor eller i tillegg til mastergraden
4. Praktisk-teologisk utdanning på masternivå, innenfor eller i tillegg til mastergraden. Fire års dokumentert praksis i menighet kan føre til fritak for deler av dette.

For personer med andre vigslede stillinger, vil en slik modell også potensielt gi en nokså enkel overgang til å bli kvalifisert til å bli prest. Eksempelvis vil en kateket med master i kirkelig undervisning som inneholder 60 studiepoeng praktisk-kirkelig utdanning med vekt på kateketiske emner, kunne få ekvivalent deler av kravet til praktisk-teologisk utdanning. Det kan dermed være tilstrekkelig med anslagsvis 30 studiepoeng ekstra for å kunne kvalifisere til prest.

4.1.3. Særlige kvalifikasjoner

Utvalget foreslår at muligheten for å godkjennes på grunnlag av særlige kvalifikasjoner faller bort.

Praksis gjennom de rundt 20 årene denne ordningen har eksistert i Den norske kirke har vist at det er betydelige utfordringer knyttet til en slik godkjenningssmulighet.

Dagens formulering av hvilke særlige kvalifikasjoner som skal til, er krevende å forholde seg til (se avsnitt 3.1.2.2.).

Ordlyden i bestemmelsen skaper – antagelig bevisst – et inntrykk av at dette skal være en vei for de ytterst få. Det er også noe som ble understreket da ordningen ble innført.¹⁹ Samtidig er ordlyden lite konkret, og gir dermed et betydelig rom for skjønn. Tolkningen av bestemmelsen skal dessuten skje i to instanser, først ved den biskop som søker og deretter i evalueringsnemnda. Erfaringen så langt viser at biskopene tolker paragrafen ulikt. Dessuten har det vist seg vanskelig å opparbeide en fast forvaltningsmessig praksis, bl.a. fordi evalueringsnemndas medlemmer oppnevnes for en periode på fire år. Den nåværende nemnda har uttrykt meget tydelig at den finner situasjonen vanskelig å forholde seg til, og at den er usikker på om den tolker bestemmelsen rett. Vedtak knyttet til godkjenning av særlige kvalifikasjoner er da også i mange tilfeller fattet under dissens.

Kandidater som blir godkjent etter dagens § 6 om særlige kvalifikasjoner skal i likhet med andre prestekandidater gjennomføre praktisk-teologisk utdanning. Denne utdanningen gis i dag som emner på masternivå. Dersom den som er godkjent ikke har en bachelorgrad, vil vedkommende etter dagens regelverk ikke kvalifisere til å ta det avsluttende semesteret med praktisk-teologiske utdanning. Lærestedene har så langt løst dette ved å gi unntak, men dette er en praksis som ikke vil kunne fortsette. Etter all sannsynlighet vil personer uten bachelorgrad i fremtiden ikke kunne ta eksamen på linje med de øvrige studentene. Dette har også økonomiske konsekvenser. De praktisk-teologiske fagene er en meget kostbar del av utdanningen, som lærestedene i disse tilfeller får lite eller ingenting igjen for. Det er derfor sannsynlig at denne gruppen i fremtiden vil måtte betale for å gjennomføre praktisk-teologisk utdanning.

Disse vanskelighetene avdekker den mer grunnleggende problemstillingen, nemlig de prinsipielle utfordringene ved at arbeidsgiver gjennom vedtak i en nemnd kan velge å se mer eller mindre helt bort fra de vanlige kompetansekravene i en faggruppe hvor det ellers blir stilt krav om utdanning på mastergradsnivå eller høyere. En tilsvarende ordning finnes ikke for noen sammenlignbare yrkesgrupper, hverken innad i Den norske kirke eller i det norske samfunn som sådan.

Når dette er sagt, vil det også med dagens forslag være mulig for helt særlig kvalifiserte personer å kunne tilkjennes kompetanse på bakgrunn av erfaring. Lærestedene har anledning til å gi en realkompetansevurdering av enkeltpersoner, der realkompetanse på bestemte områder vil kunne erstatte akademisk kompetanse. En definisjon på realkompetanse er all kompetanse som er skaffet gjennom formell, ikke-formell eller uformell læring. Det vil si alle kunnskaper og ferdigheter tilegnet gjennom utdanning, lønnet eller ulønnet arbeid, organisasjonserfaring, fritidsaktiviteter eller på annen måte. Definisjonen bygger på en anerkjennelse og forståelse av at læring skjer i mange sammenhenger og på ulike arenaer. Det

¹⁹ Departementet skrev i sitt forslag til regelverk som ble forelagt Kirkemøtet i 1998 følgende: «*Departementets forslag bygger på den forutsetning at dispensasjonsadgangen kun skal omfatte de helt særegne unntakstilfeller. For disse vil det være vanskelig og lite hensiktsmessig å oppstille kriterier og krav. Departementets forslag innebærer m.a.o. at det gis en unntaks-hjemmel som det sjelden vil være aktuelt å bruke.*» (s.10-11)

innebærer at det er mulig å oppnå kompetanse som er likeverdig og på nivå med kompetanse oppnådd innenfor det formelle utdanningsystemet.²⁰ En slik vurdering av realkompetanse vil da gjøres av akademia innenfor disse kriteriene. Slik sikres at alle kandidater som fullfører en utdanning har oppnådd de samme læringsmålene.

4.1.4. Utenlandske prester

Som det fremgår over vil prester som i dag er ordinert i en evangelisk-luthersk kirke i et annet EØS-land, etter søknad bli godkjent for å søke fast stilling i Den norske kirke, i henhold til forskrift om autorisasjon av prester knyttet til EØS-avtalen.

Innholdet i denne forskriften er i forslaget lagt inn i de ordinære kvalifikasjonskravene, slik at de blir mer tydelige. Kirkerådet utreder for øyeblikket om prest vil være et lovbestemt yrke også etter innføring av ny trossamfunnslov. Det vil avgjøre om det er nødvendig at forskriften vil bli videreført i sin nåværende form.

Andre utenlandske ordinerte prester som ønsker å søke stillinger i Den norske kirke, må i dag enten få godkjent sin utdanning av et teologisk fakultet som i innhold og omfang tilsvarende en norsk cand.theol.-grad, eller de må søke evalueringsnemnda om godkjenning for deretter å ta praktisk-teologisk utdanning.

Utvalget foreslår også for disse gruppene en forenkling. Det er rimelig at det her bør kreves et bestemt nivå på generell utdanning. Det vil også være naturlig å kreve innsikt i norsk kirkevirkelighet, f.eks. gjennom et antall studiepoeng i norsk kirkehistorie/kirkekunnskap samt emner i norsk kirkerett og eventuelt liturgikk og hymnologi. Utvalget foreslår at Den norske kirke ved Kirkerådet oppstiller hva som kreves, men satt opp på en måte som vil gjøre det mulig å ta allerede eksisterende studieemner ved et norsk lærested.

4.1.5. Prester fra andre kirkesamfunn i Norge

En annen gruppe er ordinerte prester fra andre kirkesamfunn. Det kan dreie seg om i første rekke Metodistkirken i Norge og Den evangelisk-lutherske frikirke (DELFI), men også prester i Det evangelisk-lutherske kirkesamfunn (DELK) har søkt overgang til Den norske kirke. Disse prestene kan i dag ifølge tjenesteordning for menighetsprester § 3, jf. tjenesteordning for biskoper § 10, tilsettes midlertidig i prestestilling i Den norske kirke. De vil i den perioden tilsettingen varer regnes som prest i Den norske kirke med alle plikter og rettigheter, også vigselfrett. For fast tilsetting kreves imidlertid at de vanlige kvalifikasjonene er oppfylt.

I et fremtidig regelverk kan det være naturlig å ta utgangspunkt i kravene til annen tilsvarende kompetanse, men at alderskravet kunne erstattes av et minstekrav til lengde på tjenesten i det kirkesamfunnet vedkommende er ordinert til tjeneste i. Det er her visse forskjeller på hvilke faglige krav som stilles i de ulike kirkesamfunn. Eksempelvis kunne en da tenke seg at en metodistprest med mastergradsutdanning fra MF og f.eks. fem års tjeneste i Metodistkirken ville kunne søke fast stilling i Den norske kirke med et minimum av tilleggsutdanning.

²⁰ Se Kompetanse Norge:

<https://www.kompetansenorge.no/realkompetanse/realkompetansevurdering/>

Den mest nærliggende løsning er at et regelverk for disse tilfellene blir vedtatt av Kirkerådet i samråd med Bispemøtet. En annen mulighet er at Kirkemøtet vedtar egne regler for slike tilfeller.

4.3. kvalifikasjonskrav for diakon

Utdanningskravet for diakoner er siden 2004 mastergrad med minst en treårig fagutdanning innen helse- eller sosialfag eller pedagogisk utdanning av minst tre års varighet, 30 studiepoeng kristendomskunnskap samt et halvt år med praktisk-diakonal utdanning. Det er presisert at sistnevnte skal inneholde veiledet praksis. Også før 2004 var diakonutdanningen femåring, men var da ikke på samme måte knyttet til en høyere grad.

Utvalget mener de utdanningskravene til diakon som foreligger i dag fungerer godt i forhold til de behov kirken har. Det foreslås derfor ikke vesentlige endringer i utdanningskravet, men det er tydeliggjort noe og inkluderer flere bachelorutdanninger som grunnlag for opptak til master. I tillegg til dagens fagutdanninger i helsefag, sosialfag eller pedagogiske fag, er det også åpnet for bachelorutdanning i samfunnsfag og praktisk-teologiske fag. Opptaksgrunlaget er dermed blitt bredere.

De kravene som nå foreligger viderefører diakonutdanningens profil. Den skal bygge på en praktisk rettet utdanning på bachelornivå, som inneholder en stor grad av praksis og viderefører en høy relasjonskompetanse. Utvidelsen i antall bachelorutdanninger gir rom for at utdanninger innenfor for eksempel barne- og ungdomsarbeid i menigheter nå gir grunnlag for videre spesialisering til diakon.

Utvalget foreslår å videreføre dagens minstekrav om 30 studiepoeng teologiske emner for diakon. På grunn av de generelle kravene til innholdet i en mastergrad, kan man vanskelig krevet 60 studiepoeng teologiske emner som del av masteren. Den teologiske skoleringen forutsettes å inneholde emner fra de tradisjonelle teologiske hoveddisiplinene.

Et kjernepunkt ved diakonutdanningen er opparbeidelse av relasjonskompetanse. Dette skjer blant annet gjennom omfattende krav til veiledet praksis. I de tre tradisjonelle fagutdanningene som danner grunnlag for en diakonmaster er blir denne kompetansen ivaretatt, men for å sikre en tilstrekkelig praksiskompetanse også i andre bachelorgrader, er dette likevel presisert i punkt 1 a). Dersom bachelorgraden ikke inneholder et vesentlig element av veiledet praksis, kan dette kompenseres med en tilstrekkelig mengde relevant arbeidserfaring. Det vil i denne sammenheng innebære diakonalt arbeid i en menighet eller tilsvarende.

Betegnelsene «praktisk-kirkelig» og «praktisk-diakonal» (i Kirkerådets krav til alternativ kompetanse) er i forslaget endret til «praktisk-teologisk». De forskjellige betegnelsene er antagelig uttrykk for en ulik profesjonsfaglig tilnærming, men utvalget finner ingen innholdsmessig forskjell mellom disse betegnelsene. Ved å bruke samme betegnelse på de praktisk-teologiske for alle profesjonene på de praktisk-teologiske fagene, understrekes det at det er samme emnekrets som omtales.

Cand.theol.-grad, inkludert praktisk-teologisk utdanning, foreslås også videreført som grunnlag for å bli vigslet til diakon. Her blir kravet totalt sett noe øket, idet den praktisk-teologiske utdanningen også forutsettes. I tillegg stilles krav om diakonale emner, 30 studiepoeng. For en prest som ønsker å vigsles til diakon betyr dette i praksis en vridning fra et krav om praktisk-teologisk utdanning inkludert veiledet praksis til en større diakonifaglig fordypning. Utvalgets vurdering er at en prest både i utdanningen og gjennom eventuell arbeidserfaring har tilstrekkelig praksis, og at behovet for en fordypning derfor er større enn behovet for veiledet praksis.

Utvalget foreslår ikke å videreføre dagens mulighet for Kirkerådet til å godkjenne annen faglig jevn god og relevant utdanning/praksis. Som tidligere nevnt, er det i praksis liten forskjell på de ordinære kravene og de kravene som har vært stilt til alternativ kompetanse. Utvalget vil understreke at begrepet «relevant mastergrad» for diakoner vil måtte vurderes ut fra i hvor stor grad en alternativ mastergrad inneholder tilstrekkelig volum av praksiselementer. En ren teoretisk master vil i mindre grad oppfattes som tilstrekkelig relevant. Forslaget til ordinære kompetansekrav slik det foreligger anses dermed å være tilstrekkelig fleksibelt til å kunne ta opp i seg alternativ kompetanse.

I likhet med prest, er også muligheten for å autoriseres i henhold til EØS-avtalen tatt inn i kvalifikasjonskravene for diakon.

4.4. Kvalifikasjonskrav for kateket

Dagens utdanningskrav for kateketer er mastergrad med fordypning i kristendomskunnskap, pedagogikk eller kateketikk som omfatter minimum 80 studiepoeng kristendomskunnskap og minimum 30 studiepoeng «pedagogikk/formidlingsfag.» Videre kreves «praktisk-kirkelige utdanning med hovedvekt på kateketiske emner og inkludert veiledet praksis til sammen 60 studiepoeng.»

Reviderte kompetansekrav for kateketer tar sikte på å gi noen forenklete, men tydelige, føringer for hva en utdanning til kateket inneholder. Det betyr for det første at kravet til mastergrad videreføres. Kateketutdanningen er som sådan tilpasset kravene til andre undervisningsstillinger i samfunnet. Dagens krav til en lærer/lektorutdanning er mastergrad, og det er naturlig at en kateketstilling med selvstendig ansvar for fagområdet kirkelig undervisning, krever kompetanse på samme nivå.

Med tanke på det lave antall kateketstillinger som faktisk finnes, mener utvalget at kompetansekravene bør være så fleksible at de legger til rette for å forme et utdanningsløp som gir en *dobbeltkvalifikasjon* til undervisningsstilling både innenfor og utenfor Den norske kirke, og at utdanningen samtidig er lagt opp slik at den gir godt grunnlag for overgang til andre vigslede stillinger i kirken. Dette gir økte muligheter for en bredere karrierevei.

I forhold til gjeldende kvalifikasjonskrav for kateket er det gjort endringer som kan styrke den pedagogiske profilen, samtidig som kravene har en mer smidig fordeling. Det foreslås at kravet til mastergrad ikke presiseres gjennom en fordypning som i dag. Det betyr i praksis at Utvalget mener at profilen på graden i tilstrekkelig grad kommer til uttrykk ved de konkrete kravene som stilles til innhold. Utvalget legger til

grunn at disse kravene også kan oppfylles i tillegg til en allerede fullført mastergrad. Det foreslås 80 studiepoeng teologiske fag²¹ samt 90 studiepoeng faglig fordypning i pedagogikk og kateketiske fag, som i dag. Disse er imidlertid fordelt på en annen måte. Det åpner opp for ulike varianter av de pedagogiske komponentene i en kateketutdanning. Dette svarer til dagens praksis, der de fleste som søker seg til kateketyrket allerede har fullført en pedagogisk utdanning, men det betyr at lærere/førskolelærere får uttelling for pedagogikkfaget som er 60 stp. inkludert en stor praksiskomponent fra lærerutdanning. Det presiseres at minimum 30 studiepoeng skal være i allmenn pedagogikk. Disse kan så bygges på med ytterligere 30 studiepoeng pedagogikk, eller en kan velge formidlingsfag eller praktisk-teologiske fag. Dermed blir det også tydelig at *formidlingsfag* er en selvstendig faggruppe i forhold til pedagogiske fag. Formidlingsfag knytter seg i første rekke til formidling av ulike kunstuttrykk, og hører nærmere til de praktisk-estetiske fag.

Begrepet «praktisk-kirkelig» er også her endret til «praktisk-teologisk». Når det står «relevant for tjenesten som kateket» forutsettes med dette en fast krets med praktisk-teologiske fag med særlig vekt på det kateketiske og inkludert veiledet profesjonspraksis, slik det også er i dag. Utvalget forutsetter også at disse emnene gis på mastergradsnivå. Det vil videre være mulig med en ytterligere fordypning i praktisk-teologiske fag. Utvalget legger til grunn at det innenfor denne kretsen kan velges kateketiske fag.

Utvalget legger videre til grunn at den pedagogiske utdanningen inneholder betydelige elementer av veiledet praksis både på bachelor- og masternivå.

Dagens variant med kvalifisering via teologisk embetseksamen og ekstra utdanning i pedagogikk foreslås ikke videreført, da denne er dekket inn av de øvrige variantene.

Dersom det ikke lenger blir krav om fordypning i mastergraden vil det meste av behovet for en egen godkjenningsordning for personer med annen relevant utdanning/praksis, falle bort. De normalkravene som foreslås er såpass fleksible at det ikke vil være stort behov for alternativer. Utvalget foreslår derfor å ikke videreføre denne ordningen.

Innenfor de kravene som foreslås vil det være rom for å kunne ta en 90 stp. erfaringsbasert master i kirkelig undervisning, hvor 2 år kirkelig undervisningspraksis kan erstatte inntil 30 studiepoeng i en normal 120 stp. mastergrad.

I tråd med forslagene om revisjon av kvalifikasjonskrav for prester, foreslår utvalget heller ikke å åpne for å kvalifisere til kateket på grunnlag av særlige kvalifikasjoner.

Som for de øvrige profesjonene er adgang til å autoriseres i henhold til EØS-reglene også tatt inn for kateket.

²¹ Utvalget legger til grunn at årsenhet i KRLE i denne sammenheng kan regnes som teologiske fag.

4.5. Kvalifikasjonskrav for kantor

Kvalifikasjonskravene for kantor blir i det store og hele foreslått videreført. Den største forskjellen er at utvalget foreslår at det skal være mulig å kunne ta en utøvende bachelor i musikk (ikke spesifikt kirkemusikk), 240 studiepoeng, og deretter et påbyggingsår som gir kirkemusikkkompetanse. Dette er langt på vei en ajourføring av dagens praksis. Kirkerådet kan i dag gi kantorkompetanse til personer med «annen faglig og relevant godkjenning/praksis». Som vist ovenfor har denne bestemmelsen i det store og hele vært dekket av det ettårige tilbudet «kirkemusikk II», som i dag tilbys ved Norges musikkhøgskole, NTNU og KUN/UiT Arktisk universitet. Dette fagtilbudet er gitt en direkte godkjenning av Kirkerådet slik at de som gjennomfører kirkemusikk II automatisk vil være kvalifisert til å vigsles til kantor. I løpet av de siste fem årene er det kun et lite fåtall personer som har tatt kontakt med Kirkerådet med søknad om å bli godkjent uavhengig av kirkemusikk II. Utvalget foreslår derfor å ta vekk muligheten for personlig godkjenning av Kirkerådet.

Rammebestemmelsene gir ingen spesifikk definisjon av hva som karakteriserer kirkemusikalsk utdanning. Dette ligger likevel implisitt i en kombinasjon av de faglige krav som settes til en kantor i Den norske kirke og den faglige tradisjon kirkemusikkfaget har. En kantor skal som et utgangspunkt kunne svare på de musikalske rammer kirken har satt, både med hensyn til instrumentbruk, ledelse av kirkemusikken og bruk av ulike sjangre. Det vil for det første bety en god beherskelse av orgel. Regler for liturgisk inventar og utstyr, sist vedtatt av Kirkemøtet i 2015, fastslår at pipeorgelet er kirkens tradisjonelle hovedinstrument, som skal «understøtte og hjelpe menighet og sangkor i tilbedelse, forkynnelse og sang» (§ 9). Dermed vil det være grunnleggende for en kantor å ha god beherskelse av orgelspill. Gjennomføring av gudstjenester og kirkelige handlinger tilsier også en god innsikt i liturgisk spill samt fagene liturgikk og hymnologi. Det er videre et krav til en kantor at vedkommende må ha en grundig opplæring i korledelse.

Disse hovedemnene i kirkemusikkutdanningen er det stort sett enighet om. En beskrivelse av disse synliggjør imidlertid ikke de utfordringene som ligger i den sjangermessige bredde en kantor bør beherske. De musikalske ressurser Den norske kirke har vedtatt for bruk (I første rekke salmebok og liturgisk musikk) stiller store krav til kirkemusikalsk breddekunnskap. Her finnes alt fra klassiske koraler til moderne gospel, fra gregorianske hymner til jazz og andre moderne rytmiske uttrykk. I tillegg kommer de ønskemål som særlig kommer i forbindelse med vielser og begravelser, hvor behovet for å kunne fremføre levende musikk stiller enda større krav til breddekompetanse.

De kirkemusikalske lærestedene møter disse utfordringene med en litt forskjellig inngang. Norges musikkhøgskole (NMH) og tilsvarende offentlige utdanningsinstitusjoner tilstreber beherskelse av mange ulike musikkuttrykk, men med utgangspunkt i den klassiske tradisjonen. Et alternativ finnes ved NLA høgskolen i Staffeldts gate, hvor man i større grad tar utgangspunkt i og legger vekt på den rytmiske tradisjonen innen kirkemusikk. De kantorer som er uteksaminert herfra har dermed en annen musikalsk bakgrunn, selv om de har tatt de samme fagene. Det er også ulike syn på hvor langt det er mulig å skape en utdanning som kan

ivareta både den klassiske og den rytmiske tradisjonen innenfor kirkemusikk. Forslag har kommet opp om det lar seg gjøre å skape en egen utdanning til «rytmisk kantor», som kunne ha grunnlag i en rytmisk musikktradisjon. Ut fra forslaget til kvalifikasjonskrav, er dette noe som er vanskelig å formulere konkret i selve bestemmelsen, men den vil heller ikke være til hinder for å utvikle videre et utdanningstilbud med rytmisk musikk som basis. Forutsetningen er selvsagt at det faglige grunnpreget ved kirkemusikkutdanningen, slik dette er skissert over, blir ivaretatt.

Et annet tema er det totale antall timer med musikk som kreves innenfor en utøvende bachelor. Her vil det være rom for ulike profiler. De offentlige lærestedene som tilbyr kirkemusikk har i dag en ren musikkutdanning, uten vesentlige innslag av andre fag. Utdanningen blir dermed mer profilert, men mindre allsidig. NLA høgskolen har i tillegg et studietilbud kalt musikk menighet og ledelse (MML), skapt på grunnlag av alternativ 2 i kvalifikasjonskravene. Det er her tilstrekkelig med treårig bachelor i kirkemusikk, kombinert med andre emner. En slik utdanning vil ha mindre musikkfag enn en klassisk musikkutdanning. På den annen side vil den gi en bredere kompetanse, noe det også er et klart behov for i kirken. MML tilfredsstiller i dag også kompetansekravet til menighetspedagog. Dette tilbudet synliggjør dermed muligheten for å kunne gi en differensiert utdanning, som med dagens ordlyd vil det falle innenfor kravet til en utøvende bachelor i kirkemusikk. MML fikk i 2012 en særlig godkjenning fra Kirkerådet som tilstrekkelig kirkemusikkutdanning.

Det er etter utvalgets mening en styrke at det utdannes kirkemusikere med ulik profil. De vil kunne dekke ulike typer behov innad i kirken. Samtidig mener utvalget det ikke er tjenlig at Kirkerådet for fremtiden skal gi denne type godkjenning på administrativt nivå, og dermed ta stilling til hva en kirkemusikkutdanning må inneholde. Dette er spørsmålsstillinger som må finne sin løsning ved lærestedene, innenfor rammen av det som settes som faglige krav til ulike grader.

Forslaget til kvalifikasjonskrav presiserer også at det skal være veiledet praksis som en del av utdanningen. Dette er i tråd med kravene til de øvrige vigslede stillingene samt innarbeidet praksis i kirkemusikkutdanningen. De lærestedene som i dag gir kirkemusikkutdanning har inkludert praksis i menighet.

En utfordring for kirkemusikkutdanningen er mangel på studieplasser. De offentlige utdanningsinstitusjonene har i dag bare et begrenset antall studieplasser tilgjengelig. Bakgrunnen for dette er i første rekke at kirkemusikkutdanningen er en dyr utdanning som innebærer et tap for institusjonene. Behovet for studieplasser vil øke ytterligere dersom muligheten for å ta kirkemusikk II blir en normalordning. NLA Høgskolen har god tilgang på studieplasser, men har en betydelig studieavgift i forhold til det offentlige tilbudet.

4.6. Overganger

Tjenesteordningene, med vigsling til en livslang tjeneste, gir i utgangspunktet en viss føring om at man vier seg til en bestemt type tjeneste i kirken. Kirkemøtet har også tidligere uttalt at hver tjeneste har sitt distinkte preg, og at en dermed ikke kan gå inn på lik linje i en annen tjeneste enn den man er vigslet til. Virkeligheten er imidlertid at det er en viss utveksling mellom de ulike tjenestekategoriene. Dette kan ha flere

årsaker. Den generelle samfunnsutviklingen tilsier at mange skifter jobb oftere enn før. Innholdet i oppgaver for de ulike tjenestene prest, kateket og diakon er også til langt på vei overlappende, og i en del tilfeller handler det om å gå inn i en bestemt ledig stilling, selv om den er en annen enn den man i utgangspunktet er utdannet og vigslet til. I noe mindre grad gjelder dette også for kantorer. På et mer generelt plan kan det dreie seg om mulighet for en mer omfattende karrierevei i kirken. Utvalget mener det er positivt at folk melder «overgang» til annen profesjon, fremfor å søke seg jobb utenfor Den norske kirke og at det er av betydning å ikke skape unødige hindringer for denne utviklingen. Slik forslaget til kvalifikasjonskrav nå foreligger for de ulike profesjonene, er det i de fleste tilfeller lite som skal til for å kvalifisere seg til en av de andre tjenestene. Den som er utdannet til prest, vil kunne kvalifisere seg til kateket ved å ta 30 studiepoeng pedagogikk og til diakon ved å ta 30 studiepoeng diakonifaglige emner. En kateket med mastergrad vil, ved å benytte de alternative kvalifikasjonskravene, kunne kvalifiseres til prest ved å ta 30-40 studiepoeng teologi og praktisk-teologisk utdanning beregnet til anslagsvis 30 studiepoeng. En diakon som vil kvalifisere seg til henholdsvis kateket eller prest, har et noe lengre løp. Diakontjenesten har en mer distinkt egenart i forhold til de to andre. Det vil være nødvendig med inntil 90 studiepoeng ekstra kvalifikasjon i teologiske fag for å kunne ordineres til prest. For overgang til kateket vil det i større grad være avhengig av hvilken bachelorgrad som ligger til grunn for diakonmasteren.

Kantortjenesten kommer i mange tilfelle i en særstilling, ettersom det her vil være snakk om spesialisering innen musikk, men som vist ovenfor vil det være mulig for en kantor å ta fagkombinasjoner som gir et godt grunnlag for å kunne ta en master eksempelvis i kirkelig undervisning eller teologi.

5. Forslag til revidert regelverk

5.1. Prest

Utvalget foreslår at dagens forskrift om kvalifikasjonskrav for tilsetting som prest i Den norske kirke oppheves.

Videre foreslås at følgende bestemmelse settes inn i Tjenesteordning for menighetsprester, til erstatning for dagens § 3:

Som prest kan tilsettes person som:

- 1. har rett til å bruke tittelen *candidata/candidatus theologiae* og i eller utenfor denne graden har fullført praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, høyskole eller universitet med rett til å tildele *cand.theol.-grad**

Personer som har fylt 35 år på tidspunkt for tilsetting kan også tilsettes på følgende grunnlag:

- 2. fullført mastergrad eller tilsvarende samt i eller utenfor graden:*
 - a) 120 studiepoeng, hvorav 30 på mastergradsnivå, innen de tradisjonelle teologiske hoveddisipliner, hvor områdene det nye testamentet, lutherske bekjennelsesskrifter og nyere norsk kirkehistorie skal være dekket,*

- b) og i tillegg praktisk-teologisk utdanning ved, eller godkjent av, høyskole eller universitet med rett til å tildele cand.theol.-grad.

Som prest kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av prester i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen). Ordinert prest fra andre kirkesamfunn kan tilsettes som prest i Den norske kirke etter egne regler fastsatt av Kirkerådet.

5.2. Kateket

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kateketer § 4 endres til følgende ordlyd:

Som kateket kan tilsettes person som:

1. *Har mastergrad eller tilsvarende samt i eller utenfor graden:*
 - a) *80 studiepoeng teologiske fag*
 - b) *30 studiepoeng allmenn pedagogikk*
 - c) *30 studiepoeng innenfor fagområdene pedagogikk, formidlingsfag eller praktisk-teologiske fag*
 - d) *30 studiepoeng praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som kateket, og med veiledet praksis.*

eller

2. *Tidligere er vigslert til kateket eller var kvalifisert til vigsling på det tidspunkt utdanningen var fullført.*

Som kateket kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av kateketer i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen)

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kateket, kan bispedømmerådet for stillinger der rådet yter tilskudd godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen kirkelig undervisning.

5.3. Diakon

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner § 4 endres til følgende ordlyd:

Som diakon kan tilsettes person som

1. *Har mastergrad med en 3-årig bachelorgrad eller tilsvarende kompetanse innenfor helsefag, sosialfag, praktisk-teologiske fag, samfunnsfag eller pedagogiske fag. Kandidaten må i eller utenfor bachelorgraden ha vært gjennom veiledet praksis.*

I eller utenfor mastergraden kreves i tillegg:

- a) *30 studiepoeng i teologiske emner*

b) *praktisk-teologisk utdanning relevant for tjenesten som diakon, og med veiledet praksis 30 studiepoeng*

eller

2. *Har cand.theol.-grad, inkludert praktisk-teologisk utdanning samt diakonifaglige emner 30 studiepoeng.*

eller

3. *Er vigslet til diakon eller var kvalifisert for vigsling på det tidspunkt utdanningen var fullført.*

Som diakon kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av diakoner i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen).

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til diakon, kan bispedømmerådet for stillinger der rådet yter tilskudd godkjenne at stillingen midlertidig omgjøres til annen stilling innen diakoni.

5.4. Kantor

Utvalget foreslår at tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for kantorer § 4 endres til følgende ordlyd:

Som kantor kan tilsettes person som har:

1. *4 års kirkemusikkutdanning tilsvarende 240 studiepoeng*

eller:

2. *3 års grunnutdanning i kirkemusikk samt tillegg i musikk, teologi, pedagogikk eller diakoni tilsvarende 60 studiepoeng*

eller

3. *Minst 4 års musikkutdanning, tilsvarende 240 studiepoeng samt kirkekunnskap og kirkemusikalske emner tilsvarende 60 studiepoeng.*

Utdanningen må inkludere veiledet praksis i menighet.

Som kantor kan også tilsettes statsborger fra annet EØS-land som er autorisert av Kirkerådet etter forskrift om autorisasjon av kantorer i henhold til avtalen om det europeiske samarbeidsområde (EØS-avtalen).

Dersom det ikke melder seg søkere som oppfyller kvalifikasjonskravene til kantor, kan arbeidsgiver tilsette organist.